

Způsoby trávení volného času dětí staršího školního věku ve Vizovicích

Bc. Zuzana Maderová

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Zuzana Maderová**

Osobní číslo: **H11342**

Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Způsoby trávení volného času dětí staršího školního věku ve Vizovicích**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti volného času a vývojové psychologie.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu v oblasti volného času dětí staršího školního věku ve Vizovicích.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tisková/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav. Úvod do výzkumu v pedagogice. Základy kvantitativně orientovaného výzkumu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci – Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-244-0765-5.

KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ. Výchova a volný čas: vybrané kapitoly z pedagogiky volného času. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Univerzitní institut, Ústav pedagogických věd, 2005. ISBN 80-7318-266-1.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

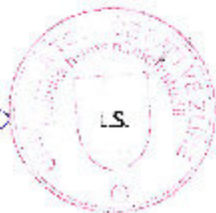
Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Eliška Suchánková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **26. dubna 2013**

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má ÚTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo - diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, které je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 22. 4. 2013

Máderová Luiza

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

²⁾ Vysoká škola nesvolňuje své závěrečné diplomové, bakalářské a magisterské práce, a jejich proběhla obhajoba, včetně poskytnutí copienění a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, která spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vlastní předpis vysoké školy;

(2) Ustanovení, alfabeta, diakritická a rovněž i práce odvolané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném místním příslušným úřadem školy nebo rovněž tímto úřadem, v místě pracovního vstupu školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce požádat jen své náklady výřez, opisy nebo rozmnožení.

(3) Platí, že odvolávaná práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výslovnou obhajobu.

7) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, § 35 odst. 3.

(3) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ať už náleží za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dítě vyvířené díkům nebo studentem ke splnění školních nebo vzdělávacích povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo)

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, § 60 Školní dílo

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Uplatnění autor školního díla nelze zvolit bez náležité důvěry, pokud se tyto osoby činnými osobami občanského práva jeho celé a nebo ustanovení § 25 odst. 3 nikoliv neudělá.

(4) Nemá-li školní dílo, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému člověku, není-li to v rozporu s upravenými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby mu autor školního díla z výdětku jin donatorstva v souvislosti s tímto dílem či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které při vytváření díla vynaložil, a to podle odstavce 1 až 3a jejich skutečné výše, přičemž se přihlíží k jeho výdělkem charakteru školní nebo školským či vzdělávacím zařízením z jeho školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

V diplomové práci mapuji způsoby trávení volného času dětí staršího školního věku ve Vizovicích a také zjišťuji, jaký názor mají na problematiku volného času jejich rodiče. V teoretické části popisuji pojem volný čas, jeho funkce, strukturu výchovy ve volném čase a pojem zájmová činnost. Mimo to popisuji činitele, kteří ovlivňují způsob trávení volného času a specifikuji děti staršího školního věku z vývojového hlediska. V praktické části práce se věnuji metodologii kvantitativního výzkumu, analýze a interpretaci získaných dat a zodpovězení výzkumných otázek a hypotéz.

Klíčová slova: volný čas, výchova ve volném čase, funkce volného času, zájmová činnost, činitele ovlivňující volný čas dětí, děti staršího školního věku.

ABSTRACT

In my thesis I cover the ways the children of older school age in Vizovice spend their free time. I also try to detect their parents' opinion on spending free time. In the theoretical part I describe the concept of free time, its functions, the structure of education in the free time and the concept of free time activities. Moreover, I describe the factors influencing the ways of spending free time and I specify the children of older school age from the developmental point of view. In the practical part I deal with the methodology of quantitative research, the analysis and interpretation of the obtained data and answering the research questions and hypotheses.

Keywords: free time, education in free time, functions of free time, free time activities, factors influencing free time of children, children of older school age

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Elišce Suchánkové, PhD. za její odborné vedení, cenné rady a připomínky při mé práci. Také bych chtěla poděkovat pedagogům, dětem a jejich rodičům ze ZŠ ve Vizovicích, bez jejichž vstřícnosti a pomoci by se neuskutečnil můj výzkum. A moje největší díky patří mé rodině, která mi po celou dobu mého studia vyjadřovala podporu, porozumění a měla se mnou trpělivost.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VOLNÝ ČAS DĚTÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	13
1.1 SPECIFIKA VOLNÉHO ČASU	13
1.2 ZÁJMOVÁ ČINNOST	20
1.2.1 Zájem a zájmová činnost.....	20
1.2.2 Volnočasové aktivity u dětí a mládeže.....	22
1.3 VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE	25
2 OBDOBÍ DÍTĚTE STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	27
2.1 SPECIFIKACE DÍTĚTE STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	27
2.2 ČINITELE OVLIVŇUJÍCÍ VOLNÝ ČAS DÍTĚTE STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	28
2.2.1 Rodina	28
2.2.2 Vrstevnická skupina	30
2.2.3 Škola.....	31
2.2.4 Média.....	32
3 ZPŮSOBY TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU	34
3.1 ZAŘÍZENÍ PRO VÝCHOVU MIMO VYUČOVÁNÍ A VE VOLNÉM ČASE OBECNĚ.....	34
3.2 MĚSTO VIZOVICE	36
3.2.1 Komunitní plánování ve Vizovicích	36
3.3 ZAŘÍZENÍ NABÍZEJÍCÍ VOLNOČASOVÉ AKTIVITY VE VIZOVICÍCH.....	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	43
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	44
4.1 CÍL VÝZKUMU	44
4.2 DÍLČÍ CÍLE	44
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY	45
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	46
4.5 PŘEDVÝZKUM	47
4.5.1 Výzkumný vzorek	47
4.5.2 Shrnutí předvýzkumu	47
4.6 METODY VÝZKUMU.....	48
4.6.1 Dotazník pro žáky a rodiče	48
4.6.2 Sběr dat.....	49
4.7 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	50
5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	52
5.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ ŽÁKŮ.....	52
5.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ RODIČŮ	79
5.3 ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK A HYPOTÉZ	82
5.3.1 Jaké volnočasové aktivity jsou dětem staršího školního věku ve Vizovicích nabízeny?	82
5.3.2 Jakým způsobem tráví děti staršího školního věku ve Vizovicích svůj volný čas?	83

5.3.3	Jaké jsou důvody, že děti navštěvují nebo nenavštěvují volnočasové aktivity ve Vizovicích?	86
5.3.4	Jakou povědomost mají žáci o nabídce volnočasových aktivit ve Vizovicích?	87
5.3.5	Je ve Vizovicích dostatek míst pro trávení volného času dětí a co zde chybí?	88
5.3.6	Jaký je vliv rodičů na volný čas jejich dětí?	89
5.3.7	Existují statisticky významné rozdíly v návštěvnosti zájmových kroužků dle ročníku, který navštěvují?	89
5.3.8	Existuje statisticky významný rozdíl v podílu zájmu rodičů o volný čas jejich dětí na návštěvnosti zájmových kroužků?.....	91
5.3.9	Existuje statisticky významný podíl bydliště žáka na faktu, že nenavštěvuje žádnou zájmovou činnost ve Vizovicích?.....	93
5.4	SHRNUTÍ VÝZKUMU	95
ZÁVĚR		97
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		100
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		103
SEZNAM PŘÍLOH.....		107

ÚVOD

Volný čas – tento pojem v mnohém z nás vyvolává představu odpočinku od každodenního shonu v dnešním hektickém světě. Představy, jak relaxovat, mohou být různé, ale všechny mají jednu věc společnou – je to něco, čemu se věnujeme až poté, co nám skončí všechny naše povinnosti a my si můžeme užívat čas tak, jak sami chceme. Je to něco, pro co jsme se sami rozhodli a co nám přináší pocit spokojenosti a na chvíli nás osvobozuje od každodenních starostí. Ale poté už se naše představy rozcházejí. Někteří upřednostňují trávení volného času s knížkou, u televize nebo počítače a jiní zase naopak aktivním způsobem života, kdy se věnují sportování, návštěvám různých zájmových činností nebo dalšímu vzdělávání.

A co mě vedlo k výběru tohoto tématu pro svou závěrečnou práci? Začalo to občasnými rozhovory s rodiči starších dětí, kteří si stěžovali, že musí své dítě posílat do zájmových činností v jiných obcích, protože ta nabídka, která je ve Vizovicích, není podle nich dostačující. A protože i já mám syna a jako rodiče mě zajímá, co dělá ve svém volném čase, zda jej tráví aktivním způsobem či jen bezděčně sedí u počítače, televize nebo se celé dny bezcílně potuluje po sídlišti, chtěla jsem zjistit, jaká je skutečnost. Zatím je ve věku (10 let), kdy má ve městě Vizovice dle mého názoru dostatečnou nabídku organizovaných volnočasových aktivit, takže si stačí jen vybrat, co by ho bavilo. Na druhou stranu i on jednou přijde do věku, kdy bude nabídka aktivit pro něj omezená a pokud se rozhodne, že se bude chtít něčemu věnovat, bude se muset poohlédnout někde jinde. Ale nejde jen o organizovaný volný čas, ale také o prostory, kde by se děti staršího školního věku mohly věnovat svým zálibám (např. hřiště v dobrém stavu), aniž by mohly přijít k úrazu. A proto bych se chtěla pokusit touto cestou něco změnit, kdy bych chtěla spolupracovat i s městem Vizovice, než moje dítě doroste do tohoto věku. Cílem mé práce je zjistit, jaké organizované zájmové činnosti děti staršího školního věku navštěvují ve Vizovicích, co by zde přivítaly, ale také zda mají vůbec zájem o trávení volného času organizovanou formou.

V teoretické části bych chtěla objasnit základní pojmy vyskytující se v problematice volného času jako je pojem volný čas, funkcemi a výchovou ve volném čase, objasním pojem zájmová činnost, charakterizují činitele, které ovlivňují volný čas dětí a popíši zařízení, jenž se zabývají volnočasovými aktivitami. Dále bych ráda v teoretické části charakterizovala cílovou skupinu výzkumu (děti staršího školního věku). Nakonec

přiblížím situaci ve Vizovicích, co se týče nabízených volnočasových aktivit dětem a práci města v této oblasti za pomoci komunitního plánování.

Praktická část se bude zabývat zmapováním postojů a názorů žáků 6. – 9. tříd Základní školy ve Vizovicích týkajících se způsobů trávení jejich volného času (zda a jaké volnočasové aktivity navštěvují, co je k tomu vede, aby zde chodili či naopak nechodili, co by ve Vizovicích přivítali), kdy tyto informace doplním o názory rodičů těchto dětí. K tomuto bude použita metoda kvantitativního výzkumu, jako je dotazník pro žáky a rodiče.

Tato práce by mohla pomoci ukázat městu Vizovice, Základní škole a organizacím, které nabízí volnočasové aktivity pro děti, jakým směrem by mohly směřovat jejich budoucí kroky v této oblasti, aby se i starší děti mohly zapojit do činností, které by jim pomohly rozvíjet jejich schopnosti a seberealizovat se. Z této práce nezjistí pouze to, co jim zde chybí k tomu, aby netrávily svůj volný čas pouze pasivním způsobem, ale také důvody, které je vedou k tomu, že navštěvují či nenavštěvují organizované zájmové činnosti nabízené ve Vizovicích.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS DĚTÍ STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Každý z nás si sám vybírá, jakým způsob bude trávit svůj volný čas. Ale co to vlastně znamená pojem volný čas? K čemu v našem životě slouží? Jakou formou probíhá výchova ve volném čase? Tyto otázky si zodpovíme v následujících kapitolách.

1.1 Specifika volného času

Všeobecnou charakteristiku volného času bychom mohli pojmut jako dobu, kdy si svou činnost vybíráme sami, děláme ji dobrovolně a přináší nám uspokojení. Každý z nás si představuje způsob, jak trávit volný čas, jinak. Pro někoho může být odpočinkem fyzická práce na zahrádce nebo túra do hor, pro jiného naopak být doma o samotě, číst knížku a pro dalšího třeba získávání nových vědomostí formou vzdělávání.

Práce se zaměřuje na děti, a proto bychom si měli uvědomit, že právě tato cílová skupina má relativně nejvíce volného času a mělo by být v zájmu nás všech, jakým způsobem jej tráví. (Pávková a kol., 2002, s. 14)

Děti mohou svůj volný čas trávit organizovaným či neorganizovaným způsobem. Není nutné trávit svůj veškerý volný čas v některé z organizovaných zájmových činností, děti se mohou věnovat svým zálibám či zájmům i jednotlivě, s rodinou nebo s kamarády (např. jízda na kole, hry na hřišti, modelářství doma). Bohužel při neorganizovaném volném čase většinou děti a mládež tráví spoustu času na ulici či v prostorách které nejsou vhodné ke hře a kdy se o ně skoro nikdo nezajímá.

Především děti ve věku 13 – 15 let svůj volný čas tráví především venku (až 4 hodiny) a tudíž zde existuje velký prostor ke vzniku part, které pouze ubíjí svůj volný čas a páchají trestnou činností. Tyto party také mohou být prvním místem, kde se jedinec setká s drogou. A právě u dětí a mládeže, kde je velmi nízká kvalita trávení volného času, hrozí vznik sociálně-patologických jevů. (MŠMT, 2002, s. 11, 13)

Způsob, jakým dítě tráví svůj volný čas je odrazem rodiny. Především ta by se měla zajímat o to, co jejich dítě dělá a svým vzorem mu ukázat, že jsou i jiné možnosti, než jen sedět doma u počítače nebo se jen tak potulovat po městě. Ale bohužel jen rodina toto sama nezvládne. Je potřeba, aby se zapojila i společnost a za pomoci různých volnočasových organizací jim ukázala, že to jde i jinak.

I to je jeden z důvodů, proč se v této práci se zaměřujeme především na organizovanou složku volného času dětí.

Je zjištěno, že fakt, že dítě navštěvuje ve svém volném čase organizované zájmové činnosti, se také odráží v jeho budoucím životě. Takové děti dosahují lepšího vzdělání, stanovují si větší cíle a jsou sebevědomější, protože ví, jak mohou svůj čas využít. (Třetí dimenze, 2012)

Definice volného času

Pro termín volný čas neexistuje jednotná definice, protože jednotliví autoři mají na tuto oblast zájmu různý pohled. Např. v Sociologickém slovníku Jandourek (2001, s. 49) charakterizuje volný čas jako:

1. „Čas trávený mimo pracovní dobu. Započítává se do něj i doba potřebná pro nezbytné fyziologické aktivity, jako je spánek nebo jídlo.“
2. „Čas využívaný jedincem podle vlastního uvážení.“
3. „Zábava.“

S tímto definováním volného času bohužel nemohu souhlasit ve všech bodech. Myslím si, do volného času není vhodné zařazovat i čas pro nezbytný pro spánek a jídlo a v tomto směru se přiklání k Pávkové a kol. (2002, s. 13), dle kterých zabezpečování fyziologických potřeb do volného času nelze zařadit, i když je možné, že si někteří jedinci mohou např. z jídla vytvořit svou zájmovou činnost.

Také další autoři jako je Průcha, Walterová, Mareš (2009, s. 341) se v Pedagogickém slovníku rozcházejí s Jandourkem v tomto bodě definice volného času, kdy tvrdí, že „volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).“

Také Hofbauer (2004, s. 13) definuje volný čas jako „čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“

Pro lepší představu o tom, co lze zařadit do povinností a co do oblastí volného času, uvádíme rozdělení času člověka podle Kavanové a Chudého.

Kavanová, Chudý (2005, s. 12) kapacitu času člověka rozdělili do tří segmentů:

1. **Segment povinností** – u dospělého člověka jde o povinnou práci, u dětí a mládeže jde o povinnou školní docházku.
2. **Segment povinností** – obsahově rozšířený - jde o uspokojování biologických, psychických a sociálních potřeb. Lze sem zařadit také povinnosti spojené s rodinou, účast na společenském a kulturním životě, sebeobsluhu, časové ztráty spojené s docházkou do zaměstnání nebo školy.
3. **Segment volného času** – relaxace, rekreace, regenerace, pravidelná a příležitostná zájmová činnost, dobrovolné činnosti v občanských sdruženích, sebevýchova, sebevzdělávání, seberealizace, zábava a rozptýlení.

Subjekty zabývající se volným časem dětí a mládeže

V České republice se volným časem dětí a mládeže zabývá mnoho státních resortů a institucí, které se jim snaží poskytovat různé volnočasové aktivity a ovlivňují způsob, jakým tráví děti svůj volný čas.

Resort ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

Mezi úkoly, které dostalo MŠMT k zajištění realizace státní politiky vůči mladé generaci, patří:

- Zpracování koncepce působení státu, regionů a obcí v oblasti volného času mládeže a vytvoření vhodné legislativy a přímých i nepřímých ekonomických nástrojů.
- Tvorba koncepce výchovy pedagogů volného času, včetně vytvoření systému jejich přípravy, ověřování vědomostí a dovedností a udělování osvědčení opravňujících k této činnosti.
- Výchovy ke zdravému životnímu stylu a prevence.

(MŠMT, 2002, s. 34)

Národní institut dětí a mládeže

Jedná se o odborné zařízení, patřící pod MŠMT a zabývá se problematikou zájmového vzdělávání a činnost školských zařízení v této oblasti, zajišťuje metodickou a organizační podporu práce s dětmi a mládeží a další vzdělávání pedagogických pracovníků. NIDM zajišťuje také podporu nadaných dětí a mládeže, pro žáky ZŠ a SŠ organizuje soutěže, včetně oborových olympiád a to pod křídly projektu PERUN.

Od 1. dubna 2009 do února 2013 realizovalo MŠMT spolu s Národním institutem dětí a mládeže projekt **Klíče pro život – Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání**. Cílem projektu je výrazné posílení celoživotního vzdělávání lidí pracujících s dětmi a mládeží a hlavně zkvalitnění systému podporujícího trvalý a udržitelný rozvoj zájmového a neformálního vzdělávání. Projekt sice skončil, ale jeho tři hlavní aktivity (Standardizace organizací neformálního vzdělávání, Uznávání neformálního vzdělávání a Studium pedagogiky volného času) a jejich výstupy budou i nadále rozvíjeny v dvouletém národním projektu **K2 - kvalita a konkurenceschopnost v neformálním vzdělávání**.

Program Evropské unie Mládež v akci

Program Mládež v akci je nástupcem programu Mládež a probíhá v letech 2007 – 2013. Je určen všem ve věku 13 – 30 let a zaměřuje se na volnočasové aktivity mladých lidí. Cílem tohoto programu je:

- Posílit zapojení mladých lidí do společnosti.
- Rozvíjet a podporovat u nich toleranci, solidaritu a přispět tak ke zvýšení sociální soudržnosti EU.
- Podpořit vzájemné porozumění mezi mladými lidmi z různých zemí.
- Přispět k rozvoji systémů podporujících aktivity mladých lidí a kompetencí neziskových organizací působících v oblasti mládeže.
- Podnítit rozvoj evropské spolupráce v oblasti mládeže.

Ministerstvo kultury

Podporuje kulturně vzdělávací, informační a knihovnickou činnost pro děti a mládež.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměřuje se na podporu volnočasových aktivit u rizikových skupin dětí a mládeže z hlediska sociálně-patologických jevů.

Ministerstvo životního prostředí

Využívání volného času u dětí a mládeže zaměřuje na aktivity spojené s přírodou a životním prostředím. Těmito aktivitami se u dětí a mládeže ovlivňují postoje a chování ve vztahu k přírodě a ke zdravému životnímu stylu.

Města a obce

Podílí se především svými granty pro občanská sdružení a další nevládní organizace, které se věnují volnočasovým aktivitám dětí a mládeže. Bohužel jsou tyto možnosti omezené finančními prostředky, které obcím regionům chybí.

Krajské úřady

V rámci jednotlivých odborů by měly být realizátory koncepcí a strategií volného času dětí a mládeže a také by měly být pro tuto oblast finanční podporou.

Funkce volného času

Volný čas plní několik důležitých funkcí v životě každého jedince, kdy tyto aktivity nepůsobí jednotlivě, ale vzájemně se prolínají či doplňují. Může se stát, že někdy fungují více v oblasti zábavy, jindy zase v oblasti rozvoje osobnosti. Ideální by byl ovšem stav, kdy by současně poskytovaly odpočinek, zábavu a zároveň zušlechťovaly.

Čáp (1997, s. 184, cit. Kavanová, Chudý, 2005, s. 14) poukazuje na tři hlavní funkce volného času:

1. **Odpočinek** – jde o regeneraci pracovní síly. Řadí sem kulturní odpočinek, kino, divadlo, hry i pasivní odpočinek. Někteří autoři sem zařazují i sport a práci jako koníček.
2. **Zábava** – je spojená s novými zážitky či neobvyklou činností. Řadí se sem hry a činnosti, které rozptylují, přerušují jednotvárnost dne – sport, četba, televize.
3. **Rozvoj osobnosti** – nejdůležitější funkce z hlediska pedagogického i společenského. Činnosti ve volném čase by měli rozvíjet osobnost po stránce duševní, tělesné i sociální. Můžeme sem zařadit vzdělávání, zájmové činnosti, zvyšování kvalifikace či účast na veřejném i společenském životě.

Podle Kavanové a Chudého (2005, s. 16-19) by bylo vhodné v souvislosti se změnami v dnešní společnosti rozšířit funkce volného času o seberealizaci, socializaci a prevenci. S ohledem na tuto skutečnost a s ohledem na fakt, že svou práci realizují s dětmi a mládeží, rozdělují funkce volného času takto:

1. **Výchovně-vzdělávací funkce** – ve volném čase je dostatečný prostor ke vzdělávání a výchově, představuje možnost pro získávání množství informací ze všech oblastí společenského života, kultury, vědy, atd. Tento proces vzdělávání může probíhat skupinově či individuálně prostřednictvím poradenské činnosti nebo konzultací. Díky tomuto působení se u jedince formují mravní cesty a vlastnosti, hodnotové orientace a životní styl. Obsah a zaměření výchovného působení by se mělo odvíjet od zájmů a potřeb jednotlivců i výchovných skupin či potřeb společnosti. Je potřeba při tom brát v úvahu také limitující faktory, např. věk, pohlaví, zdravotní stav, regionální zvláštnosti.
2. **Rekreačně-relaxační funkce** – při formování osobnosti je potřeba mít na zřeteli i psychohygienické zásady a zásady pro udržení fyzického zdraví. Z důvodu odstranění pracovního vypětí je vhodné zařadit do denního programu relaxační cvičení, rekreační pobyt na čerstvém vzduchu, vycházky, případně rehabilitační cvičení. Fyzická aktivita ve volném čase kompenzuje poměrně dlouhé sezení ve vyučování a je nepostradatelná pro zdravý vývoj dětí a mládeže. Dítě ovšem

potřebuje také neorganizované spontánní aktivity, kdy je ve společnosti rodiny nebo vrstevníků a čas pro individuální odpočinek jako je četba nebo poslech hudby.

3. **Sociální funkce** – socializace je proces, pomocí kterého se jedinec stává členem společnosti. Protože je člověk bytostí bio-psycho-sociální, má potřebu žít v různých formálních i neformálních skupinách. Díky této funkci si dítě osvojuje formy společenského chování, správné sociální komunikace, formují se vztahy na různé úrovni a usilují o včlenění do určité komunity. Důležitý význam má pro děti z rodin s nízkým sociálním statutem. Pedagog má možnost nedostatky z těchto rodin eliminovat a nabízet aktivity, ve kterých by mohly všechny děti ukázat své schopnosti a díky úspěchu získat vyšší sociální status.
4. **Seberealizační funkce** – zájmová činnost ve volném čase umožňuje ve větší nebo menší míře uspokojovat naše potřeby, zájmy, ale také umožňuje seberealizaci. Díky vhodné motivaci napomáhá rozvoji vloh, nadání, talentu. Seberealizace obsahuje několik aspektů – sebepoznávání, autoregulaci, autokultivaci, s ohledem na náročnost při plánování s přihlédnutím na horní hranici možností. Tyto aktivity slouží jedinci k vytváření vnitřní harmonie v souladu s harmonií vnějšího prostředí. Míru získané vnitřní stability poté přenáší do všech činností. Základním požadavkem je rozvoj a kultivace osobnosti.
5. **Preventivní funkce** – kromě přímého výchovného působení ovlivňují děti a mládež čím dál častěji sociálně-patologické jevy. Jedná se o problematiku záškoláctví, šikany a násilí, nikotinismu a alkoholismu, drogových závislostí, kriminality a delikvence, vandalismu, rizikového sexuálního chování, virtuálních drog, gamblerství, projevy rasismu a xenofobie. Ve snaze tento vliv snížit vznikají různé programy prevence, které existují ve třech rovinách:
 - Primární prevence – je určena celé populaci, je zaměřena na příčiny drogové závislosti a s tímto spojenou kriminalitu a zároveň i na důsledky těchto jevů. Vhodná prevence jsou peer programy, racionální využívání volného času nebo zajímavé zájmové činnosti.
 - Sekundární prevence – zaměřuje se na rizikové skupiny a jednotlivce, u kterých je zvýšené riziko, že se uchýlí k protispolečenské činnosti.

- Terciální prevence – představuje léčbu, popřípadě proces resocializace, aby se zabránilo recidivě. Prevence se zaměřuje na odstranění příčin nevhodného chování.

Do skupiny dětí a mládeže, u kterých je zvýšené riziko výskytu sociálně-patologických jevů patří především:

- Chroničtí sledovači televize, filmů a počítačových her.
- Mládež bloudící po ulicích a restauračních zařízeních a ubíjející nudu
- Mládež vyhledávající dramatické a dobrodružné aktivity zástupným způsobem (pomocí násilí, kriminality, drog a alkoholu)

1.2 Zájmová činnost

Zájmovou činnost definuje Průcha, Walterová, Mareš (2009, s. 377) jako „pěstování a rozvíjení specifických sklonů, zájmů a koníčků:

1. v zařízeních pro výchovu mimo vyučování, jakou součást neformálního vzdělávání;
2. v individuálních činnostech jednotlivců jako součást informálního vzdělávání.“

V některých publikacích se můžeme setkat také s pojmem volnočasová aktivita, která je synonymem k termínu zájmová činnost. Proto jsou zde používány oba termíny.

1.2.1 Zájem a zájmová činnost

Zájem Kavanová, Chudý (2005, s. 31) charakterizuje jako „osobnostní vlastnost vyjádřenou vztahem k předmětům a jevům, které si člověk osvojuje se zvláštním významem. Vzbuzuje sám snahu po získání a poznávání, ovládnutí či porozumění. Takto charakterizovanou osobnostní vlastnost promítá do své činnosti a vykonává s požitkem.“

Zájem je dle Pávkové a kol. (2002, s. 92) nejčastěji vyvolán potřebou, avšak není s ním totožný. Zájmy souvisí s charakterem dané osobnosti a řadí se mezi aktivačně-motivační vlastnosti. Je prokázáno, že se jedinec věnuje především těm zájmům, ve kterých je úspěšný a tato činnost ho uspokojuje.

Zájem pokládáme za významný z hlediska:

- Utváření osobnosti v procesech učení.
- Při poznávání osobnosti v teoretické i praktické rovině.
- Při výchovném působení na formování všestranné a harmonicky rozvinuté osobnosti a osobně z hlediska profesionální orientace a výchovy k povolání a jeho vůle.

(Kratochvílová, 1985, s. 18-19, cit. Kavanová, Chudý, 2005, s. 32)

Zájmy dělíme podle:

1. Úrovně činnosti

- Aktivní (produktivní) - jedinec sám vyvíjí činnost a produkuje nějaké hodnoty, aktivně se zajímá předmětem svého zájmu.
- Receptivní - při realizaci těchto činností se aktivita omezuje pouze na vnímání předmětu zájmu, hrozí zde nebezpečí pasivity a konzumnosti.

2. Intenzity zájmu

- Hluboké – jedná se o úsilí, které jedinec vynaloží na uspokojení zájmu. Tyto zájmy jedince silně ovlivňují a působí na něj.
- Povrchní

3. Časového trvání

- Krátkodobé, dočasné či přechodné
- Trvalé

4. Stupně koncentrace

- Jednostranné
- Mnohostranné

5. Hlediska společenských norem

- Zájmy žádoucí – vedou ke společensky žádoucímu rozvoji osobnosti, talentu, aktivnímu životnímu stylu.

- Zájmy nežádoucí – neslučují se s obecně platnými společenskými normami, případně právními normami. Vedou k patologickému chování.

6. Obsahu

- Činnosti společenskovední, pracovně-technické, přírodovědně-ekologické, estetickovýchovné, tělovýchovné, sportovní a turistické a činnosti spojené s výpočetní technikou.

(Pávková a kol., 2002, s. 93)

Zájmové činnosti probíhají v různých organizačních formách:

- **Pravidelná** (činnost zájmových kroužků) či **příležitostná** (exkurze, výlety, soutěže,...)
- **Skupinová** (činnost v kroužcích, souborech, atd.), **individuální** (spontánní aktivity ve střediscích pro volný čas) či **hromadná** (sportovní akce, slavnosti)
- **Organizovaná** (s pedagogickým vedením – zájmový kroužek, výlet)

V České republice zájmové vzdělávání legislativně upravuje vyhláška 74/2005 Sb., která byla novelizována ve znění 279/2012 Sb. Tato vyhláška definuje účastníka zájmového vzdělávání, formy zájmového vzdělávání, školská zařízení pro zájmové vzdělávání a jejich činnosti. Ve třetí části stanovuje úplatu za zájmové vzdělávání ve školských zařízeních zřizovaných státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí. (Česko, 2012)

1.2.2 Volnočasové aktivity u dětí a mládeže

V dnešní době se volnočasové aktivity nevyvíjí v pozitivním směru a to především proto, že se uplatňuje spíše pasivita, nenáročnost a konzumnost aktivit. Nejčastější aktivitou, které se lidé věnují pravidelně každý den, je sledování televize, což potvrzuje i výzkum hodnotové orientace dětí ve věku 6 – 15 let, který vznikl v rámci projektu Klíče pro život – Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání. Výzkum uskutečnil

Národní institut dětí a mládeže v období od 1. 4. 2009 do 30. 6. 2011, který je součástí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Nejčastější volnočasovou aktivitou je sport, uskutečňovaný v tělovýchovných jednotách, sportovních či jen rekreačním způsobem. Pohybová aktivita obsahuje tři složky, které přispívají ke zdravému životnímu:

- Zajišťuje u dětí a mládeže normální tělesný vývoj.
- Má psychoregulační efekt, pomocí kterého tlumí mentální zátěž u dětí a mládeže, zvyšuje toleranci vůči stresu, či depresi, významný je i vliv hédonizující.
- Socializační efekt, díky kterému dochází k seberealizaci, pocit spokojenosti a pohody, navazuje nové kontakty, získává množství prožitků a zkušeností.

Zároveň pohybová aktivita přispívá ke zdravému životnímu stylu a funguje jako prevence před sociálně-patologickými jevy.

(MŠMT, 2002, s. 15)

Sportovní aktivity jsou na prvním místě u všech kategorií, poté už záleží na věku či pohlaví daného dítěte. Dívky upřednostňují dramatické, rukodělné či vzdělávací aktivity, naopak chlapci se věnují modelářské činnosti, poté vzdělávací a turistické. Na otázku, jaká je frekvence návštěvnosti zájmových činností, je možná odpověď, že alespoň 1x týdně navštěvuje kroužek 75-80% dětí ve věku 6 – 15 let. A co děti podle výzkumu většinou vede k tomu, že navštěvují volnočasové aktivity? Především to, že je to baví a mají zde své kamarády, se kterými mají podobné zájmy. A proč nenavštěvují? Je to především z důvodu nezájmu (v menších obcích je nabídka volnočasových aktivit nižší a tudíž dítě zde nemusí najít to, o co by měl zájem) a financí (tento problém je hlavně u rodin s nižším vzděláním a nižším sociálním statutem). (Třetí dimenze, 2012)

Hlavní roli v životě dítěte hraje úroveň vzdělání rodičů a socioekonomický status dítěte. Ta se odráží i v tom, jakým způsobem dítě tráví svůj volný čas. Je prokázáno, že dítě rodičů s vysokoškolským vzděláním navštěvuje více volnočasové aktivity a také tráví se svými rodiči více volného času (např. při sportu). (Bocan a kol., 2012, s. 87)

K čemu je vlastně dobré, aby děti a mládež vyplňovaly svůj volný čas kvalitně? Pokud dítě navštěvuje volnočasové aktivity, umí lépe využívat i svůj neorganizovaný volný čas,

v budoucnu dosahuje lepšího vzdělání, stanovuje si větší cíle, jeho život je obohacen o prožitky a zkušenosti, které mu pomohou vytvořit kvalitní hodnotový systém v jeho životě. Munger (2005, s. 26) provedl výzkum, ve kterém chtěl zjistit, jaké prožitky vyvolávají v dětech a mládeži určité aktivity. Zjistil, že největší prožitky a zkušenosti vyvolává sport a hry, následně zájmové činnosti a na posledním místě se ocitlo sledování televize. Je tedy otázka, proč se děti nevěnují aktivitám, které je obohacují a raději přijímají pasivní způsob trávení volného času.

Je také otázkou, co je pro dítě lepší? Mít denně vyplněný volný čas organizovanými volnočasovými aktivitami nebo naopak nenavštěvovat žádnou zájmovou činnost? Larson & Richards (1994, cit. Caldwell et al., 2004, s. 312) tvrdí, že nedostatek organizovaného volného času může vyvolat u mladých lidí stres, protože neví, co mají s tím množstvím volného času dělat. Mládež, která žije především televizí, počítači či videohrami nejsou schopni podnikat sami nebo s vrstevníky jakékoliv smysluplné aktivity. Stres u mládeže ovšem může vyvolat i fakt, že mají pevně stanovenou strukturu jejich volného času a poté, když se mají osamostatnit, tak si neví rady.

Při výběru volnočasových aktivit je zapotřebí brát v úvahu především individualitu dítěte, tzn. zajímat se o to, co ho zajímá a co potřebuje. Mnoho rodičů si v dnešní době myslí, že pouze úspěšnost a všestrannost dítěte mu zaručí skvělou budoucnost, jiní do svých dětí projektují své ambice a přes děti si plní své sny či jsou jen rádi, že se o jejich dítě někdo postará a oni se jim už nemusí tolik věnovat. Pokud je dítě takto přetěžováno, může dojít k tomu, že se dítě začne bránit a výsledkem může být útek k drogám nebo pokus o suicidium. Přetěžované ovšem nemusí být jen dítě, které navštěvuje velké množství zájmových činností, ale také dítě, které nenavštěvuje žádný kroužek. Uvádí se, že 40% dětí nechodí pravidelně ven, ale sedí doma hodiny před televizní obrazovkou nebo před počítačem, kdy musí zpracovávat obrovské množství informací. Hlavní příčinou, proč jsou děti zanedbávané, je fakt, že jejich zázemí v rodině je sociálně nevyhovující. Je potřeba, aby si rodiče uvědomili, že kroužky nejsou jen místo, kam si odloží své dítě a že dítěti jeho rodinu nemůže nic nahradit. (Šimková)

1.3 Výchova ve volném čase

Výchova je záměrné a cílevědomé působení na člověka, kdy se předpokládá formování takových rysů osobnosti, které jsou žádoucí ve společnosti. (Pávková a kol., 2002, s. 33)

Během vývoje společnosti se zjistilo, že je velmi důležité, aby se volný čas dětí se stal organizovanou činností a to z toho důvodu, že výchovné působení na jedince mu umožňuje využívat svůj volný čas racionálně, pomáhá u něj formovat hodnotné zájmy a uspokojovat jeho potřeby, rozvíjí jeho schopnosti a buduje u něj pozitivní hodnoty. Také způsob, jakým člověk tráví svůj volný čas, se odráží v jeho výkonu v práci či při studiu. Slouží jako prevence nežádoucích forem chování a závažných problémů u dětí a mládeže jako je záškoláctví, šikana, kriminalita u dětí a mládeže, patologické závislosti (drogy, nikotinismus, alkohol, gamblerství, virtuální drogy), xenofobie či rasismus.

Hofbauer (2004, s. 18-19) výchovu dělí na:

- **Výchova formální** – je systém aktivit uskutečňovaných ve školách nebo odborných vzdělávacích zařízeních. Je zajišťována nebo podporována státem, odstupňována věkem od základního po vysokoškolské vzdělání a je zakončeno dokladem o absolvování.
- **Výchova informální** – jedná se o učení vyplývajícího z každodenního kontaktu a zkušeností s rodinou, prací, vrstevnickými skupinami, médii a jinými činiteli, které jsou v naší blízkosti. I když může být i cílené, obvykle je toto působení nezáměrné, neorganizované, nesystematické a nekoordinované.
- **Výchova neformální** – cílená a strukturovaná aktivita, která neprobíhá ve formálním výchovném systému a nebývá zakončena žádným osvědčením o absolvování. Na rozdíl od informální výchova neformální výchova vychází z aktivity dítěte či mladého člověka a realizuje se prostřednictvím dobrovolné činnosti. Má nejbližší k výchově k volnému času.

V této práci se zaměřujeme především na výchovu informální a neformální, která může probíhat v rodině, mezi vrstevníky či v organizacích, které děti navštěvují ve svém volném čase. A jak dále také Hofbauer rozlišuje, jedná se i o výchovu mimo vyučování.

Hofbauer (2004, s. 15) popisuje 2 typy výchovy:

- **Výchova mimotřídní** – aktivity, které realizuje škola mimo povinnou školní výuku
- **Výchova mimo vyučování** – aktivity uskutečňující se mimo školu, v zařízeních volného času nebo sdruženích. Tento výraz nahradil dřívější termín mimoškolní výchova.

Výchovu mimo vyučování blíže specifikuje Pávková a kol. (2002, s. 37) a to tímto způsobem:

- Probíhá mimo povinné vyučování.
- Probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny.
- Je institucionálně zajištěná.
- Uskutečňuje se převážně ve volném čase.

Jakým způsobem může probíhat výchovné působení na jedince v jeho volném čase? Na tuto otázku odpovídá Hofbauer (2004, s. 18), který rozlišuje tři oblasti výchovného zhodnocování volného času:

- **Výchova ve volném čase** – do této oblasti patří veškeré činnosti, které neslouží k realizaci základních biologických potřeb nebo školních či pracovních povinností.
- **Výchova prostřednictvím aktivit volného času** – slouží k utváření individuálních rysů osobnosti, k jeho působení mezi druhými lidmi, pomáhá osvojovat si nové dovednosti, znalosti a kompetence.
- **Výchova k volnému času** – zahrnuje reflexi samotného volného času, pomáhá člověku otevírat nové možnosti aktivit a rozvoje osobnosti.

Za obecné cíle výchovy ve volném čase by se dala považovat snaha naučit jedince umět si vytvořit a správně využít svůj volný čas, umět ho využívat efektivně a umět ho reálně ocenit.

2 OBDOBÍ DÍTĚTE STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

V této kapitole nejprve specifikujeme dítě staršího školního věku z pohledu vývojové psychologie, a poté charakterizujeme činitele, kteří ovlivňují volný čas dítěte staršího školního věku.

2.1 Specifikace dítěte staršího školního věku

Věk dítěte staršího školního věku vymezuje Vágnerová (1999, s. 157) v rozmezí 11 – 15 let a je také nazýváno obdobím pubescence. V tomto období u jedince dochází ke komplexní proměně všech složek osobnosti dospívajícího. Nejvíce zřetelné je to na tělesném dospívání, které je spojeno s pohlavním dozráváním. Období pubescence se vyznačuje také tím, že dochází k ukončení povinné školní docházky a dospívající se spolurozhoduje o své budoucí profesi, kdy volba souvisí se školní úspěšností a individuálními preferencemi.

Podle Eriksona (1994, cit. Vágnerová, 1999, s. 157) je dospívání charakteristické „hledáním vlastní identity, bojem s nejistotou a pochybnostmi o sobě samém, o své pozici ve společnosti.“ Také Erikson klade důraz na to, aby se dítě osamostatnilo od rodiny.

K tělesné proměně dochází díky hormonálním změnám, které u pubescenta způsobuje podle Vágnerové (1999, s. 160) „větší či menší kolísavost emočního ladění, větší labilitu a tendenci reagovat přecitlivěle i na běžné podněty“. Pubescent také v tomto období věnuje velkou pozornost svému zevnějšku, oblečení a celkové úpravě. Dítě už neprojevuje své pocity tak, jako dříve. Ubývá infantilnosti a pubescent prožívá osobní nejistotu.

Langmeier, Krejčířová (2006, s. 149) tvrdí, že „rozvoj motorických, percepčních i ostatních schopností vede k novým a hlubším zájmům – k zájmu o sport, četbu, hudbu, filmy a divadlo.“ Také se objevují první vážnější pokusy o vlastní tvorbu, ať už literární, hudební nebo výtvarnou.

Období puberty také souvisí se změnou uvažování. Piaget (1966, 1977, cit. Vágnerová, 1999, s. 163) tuto fázi nazval stádiem formálních logických operací, kdy „dospívající jsou schopni uvažovat i hypoteticky, nezávisle na konkrétním vymezení problému.“ Pomocí tohoto abstraktního způsobu uvažování se může stát předmětem úvah cokoliv. Tzn., že může přemýšlet o různých variantách řešení, a to i takových, které mohou být nereálné a to

může dítě uvádět v ještě větší nejistotu. Když začne pubescent uvažovat hypoteticky, je tím natolik okouzlen, že považuje své myšlenky za jedinečné. Kombinace hypotetického myšlení a nedostatku zkušeností vyvolává u dospívajícího pocit, že vše jde snadno vyřešit. (Vágnerová, 1999, s. 165)

Erikson (1964, cit. Vágnerová, 1999, s. 168) chápe období dospívání jako fázi hledání a rozvoje identity, kdy si „dospívající hledá nový smysl vlastního sebepojetí a jeho kontinuity a osvojuje si nové kompetence a získává nové role, s nimiž se musí nějak vyrovnat a zaujmout k nim nějaký postoj.“ V tomto období je pro pubescenta důležitá sebeúcta, která může být labilní a zranitelná. Pro rozvoj identity je přechodně velmi důležité stádium tzv. skupinové identity, kdy se pomocí konformity se skupinou jedinec snaží osamostatnit od rodiny. Také se mění sociální role dospívajícího, kdy odmítá svou podřízenou roli vůči rodičům a učitelům. Tyto autority akceptuje pouze tehdy, když si to podle něj zaslouží. Skutečnost, že neustále vede dohady s autoritami, je typickým znakem puberty a dělá to z potřeby stát se sám autoritou. V tomto věku se zvyšuje vliv vrstevnické skupiny a naopak vliv rodiny upadá. Role, kterou pubescent ve vrstevnické skupině získá, je pro něj velmi důležitá a je ochoten udělat vše pro to, aby získal ve skupině dobrou pozici. Také normy z těchto skupin mají přednost před normami rodiny. (Vágnerová, 1999, s. 171, 174, 175)

2.2 Činitelé ovlivňující volný čas dítěte staršího školního věku

Na to, jakým způsobem dítě tráví svůj volný čas, má vliv několik činitelů. V první řadě se jedná o rodinu, která má na dítě do určitého věku největší vliv, poté vrstevníci, škola a v neposlední řadě i média.

2.2.1 Rodina

Ze sociologického hlediska je možné rodinu definovat jako „formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Funkcemi rodiny jsou reprodukce lidského rodu a výchova potomstva (Jandourek, 2001, s. 206)“.

Avšak vzhledem k povaze naší práce je přínosnější definice rodiny podle Hofbauera (2004, s. 56), kdy rodina je „primární sociální skupina pro rozhodující většinu dětí a mládeže také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílející na formování jejich osobnosti.“

Rozlišujeme tyto typy rodin:

- Nukleární a rozšířená
- Neúplná a doplněná
- Orientační a prokreační

Výrazným rysem dnešní rodiny je oslabování rodinných vztahů, dochází ke změnám hodnotového systému a některé z materiálních hodnot jsou podceňovány. Velký vliv na volný čas dětí v rodině mají objektivní podmínky života a výchovy v rodině, tzn. její velikost či úplnost nebo fakt, že lidé zakládají rodiny oproti dřívější době později. Dalším vlivem je i podoba, jakým způsobem se realizuje volný čas uvnitř rodiny. A ta se odvíjí od jejího sociálního statusu, životního stylu i vztahu k volnočasovým aktivitám. Rodina jako instituce, která má podporovat, inspirovat i realizovat volnočasové aktivity, vytvářet postoje a hodnoty, které děti budou moct uplatňovat jednou i ve své vlastní rodině, se může uskutečňovat těmito způsoby:

- Nápodobou a reprodukcí vzorců pozitivního volnočasového chování rodičů prostřednictvím účasti dětí na aktivitách rodiny.
- Uskutečňováním individuálních i společenských pravidelných zájmových činnostech dětí v rodině.
- Citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí.

(Hofbauer, 2004, s. 57, 61-62)

Skutečnosti, které jsou důležité pro formování volného času u dětí a mládeže, vymezuje Pávková a kol. (2002, s. 30) :

- O jaký typ rodiny se jedná, jaký je způsob rodinného soužití, jaká je velikost rodiny, zda je uzavřená či otevřená, jaký je věk členů rodiny, počet dětí a jejich pohlaví a styl rodinné výchovy.

- Jaké jsou zájmy rodičů, jak si je vzájemně tolerují, jaký význam se jim přikládá a kolik finančních prostředků jsou ochotni věnovat svým koníčkům i dětem.

Jaký vliv mají rodiče na volný čas svých dětí? Bylo prokázáno, že se tento vliv s postupem věku dítěte snižuje. Zatímco u dětí od 6 – 9 let je vliv rodičů větší jak 50%, u dětí od 13 – 15 let je to už pouze 22%. Výzkumem se také zjistilo, že se vzrůstajícím vzděláním rodičů roste i vliv na způsob trávení volného času. A naopak děti ze špatně situovaných rodin tráví samy téměř dvakrát více volného času než z rodin průměrných nebo dobře situovaných. S rodiči tráví více volného času spíše mladší děti, zatímco starší se už většinou rozhodují sami. I to ovšem souvisí se sociálněekonomickým statusem. Díky tomuto výzkumu lze dojít k závěru, že na tom, jak dítě tráví svůj volný čas, má významný vliv socioekonomická situace a rodiny a vzdělání rodičů. (Bocan a kol., 2012, s. 14, 87)

Rodiče by si měli uvědomit fakt, že důležité je věnovat svému dítěti svůj čas, naslouchat mu, zajímat se o to, kde a s kým tráví svůj volný čas. Jestliže rodina neposkytuje dítěti dostatečné zázemí, může tato situace vést k frustraci, pocitu nestability u dětí, ke vzniku negativních životních kompetencí, postojů a dovedností. A od tohoto je už jen krůček ke vzniku patologických závislostí a jiných negativních jevů.

2.2.2 Vrstevnická skupina

Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 341) definuje vrstevnickou skupinu takto: „skupina dětí nebo mladých lidí přibližně stejného věku a často i s přibližně stejným sociálním statusem. Má významnou úlohu při socializaci jedince, zejména při přechodu k dospělé roli, nabízí určitou ochranu a zázemí, může částečně kompenzovat sociální a citovou deprivaci svého člena.“

Vrstevníci slouží také k osvojování pozitivních hodnot, ale může se i stát, že má vliv i výrazně negativní a to může vést k antisociálnímu a delikventnímu chování. Vrstevnické skupiny umožňují svým členům vést vzájemnou komunikaci ve společných aktivitách, mají různou délku trvání a stupeň soudržnosti a postrádají pevnou organizační strukturu. Podněcují v jedinci trvalé vzpomínky, hluboké zážitky a kvalitní osobní vztahy. Vrstevnické skupiny mají značný výchovný potenciál. (Hofbauer, 2004, s. 99)

Bylo prokázáno, že mladší děti tráví ve všední den více času se svými rodiči, než kamarády, ale kolem 12. roku se začíná tato situace obracet a dítě nejčastěji tráví svůj

volný čas ve společnosti kamarádů ze školy. A v čem jsou nejčastěji děti ovlivňovány svými vrstevníky? Především je to ve výběru hudby a ve způsobu trávení volného času. (Bocan a kol., 2012, s. 29, 33)

2.2.3 Škola

Škola se svou výchovou navazuje na výchovu v rodině.

Volný čas ve škole funguje v návaznosti na výuku (před a po výuce) a během tohoto času přispívá značnou měrou k osvojování aktivního nebo pasivního přístupu dětí a mládeže k trávení volného času a k optimální kvalitě volnočasových aktivit. Školy většinou nabízí aktivní způsoby trávení volného času formou nepovinných předmětů a kroužků, ale často se setkávají s nezájmem ze strany žáků. Jednou z příčin může i fakt, že děti jsou ovlivněny životním stylem rodiny, která k těmto aktivitám nemá pozitivní přístup. Úkolem školy by proto mělo být i rozvíjení životních kompetencí k aktivnímu odpočinku a zdravému životnímu stylu v rámci každodenního života školy. (MŠMT, 2002)

Účast dětí, založená na dobrovolnosti, na volnočasových aktivitách školy pomáhá rozvíjet individuální předpoklady účastníků a jejich zájmového vzdělávání. Tyto aktivity jsou uskutečňovány těmito způsoby:

- **Jednorázové aktivity** – jejich funkcí je prohlubování obsahu vyučovacího procesu nebo mají funkci oddechovou či kompenzační. Je přístupná všem žákům. Patří sem např. kulturní či sportovní akce, návštěva historických památek.
- **Soutěže** – navazuje na jednorázové aktivity, ale vyžaduje dlouhodobější pozornost a trvalejší zapojení účastníků. Jedná se o olympiády zaměřené na různé vyučované předměty či na činnosti v individuálním a kolektivním sportu.
- **Pravidelná zájmová činnost** – v této činnosti se rozvíjí individuální stránka účastníka a úzce souvisí s činností zájmového kolektivu a s jeho tvůrčí nebo veřejně prospěšnou tvorbou.

(Hofbauer, 2004, s. 69-72)

Závažným rizikem na půdě školy, kde se do výuky aktivně zapojuje jen velmi malá část dětí, je stres a nuda. Jsou to faktory, které mohou vést u žáka k patologickým

závislostem a jiným sociálně-patologickým jevům a to i přes prováděné rozsáhlé preventivní programy.

2.2.4 Média

Podle Spousty (1998, s. 17) má slovo médium „původ v latinském adjektivu *medius*, což znamená prostřední. Médiem je tedy to, co se nalézá „uprostřed“ jako zprostředkovatel.“

Aktivity spojené s médii jsou řazeny k pasivnímu způsobu trávení volného času. A zejména pomocí masmédií dochází k ovlivňování velkého množství lidí, především dětí a mládeže. Média mohou mít několik forem – mohou být tištěná (knihy, časopisy), akusticky a obrazově zaměřené (rozhlas, televize, film) a v poslední době média spojená s vývojem počítačové technologie (počítač, internet či mobilní telefon). S médii se děti a mládež setkávají ve svém životě každý den a to jak v rodině, ve volném čase, tak i ve škole. Dokonce i děti v předškolním věku mají bohaté zkušenosti zejména s počítačem. Z médií se stala nová zájmová činnost. (Hofbauer, 2004, s. 129)

Nejčastější aktivitou, kterou provozuje skoro každý z nás každý den, je sledování televize. Sport a jiné aktivní formy trávení volného času se pro velkou část mladé populace stal namáhavý. Televizi sledují spíše mladší děti, starší už toho času u televize tolik netráví. Je to způsobeno tím, že tráví čas spíše na internetu, který využívají především pro komunikaci s vrstevníky. Trávení času na počítači má i své pozitivní stránky – v dnešní přetechizované době je dobré umět pracovat s výpočetní technikou, je to vlastně nutnost, aby člověk uspěl. Bohužel ale také negativní stránky – děti mají méně sociálních kompetencí, více se uzavírají, mají zkreslené představy o tom, jak věci fungují v reálném světě. Další negativum internetu může být skutečnost, že dítě je doslova zahlceno přívalem informací, které nedokáže zpracovat. Rodiče sice mohou ovlivnit dobu strávenou na PC či sledování televize, ale už mnohdy vůbec netuší, co jejich dítě sleduje nebo čemu se na PC jejich dítě věnuje. Není samozřejmě problém, že se dítě dívá na televizi, ale je potřeba rozlišovat, s kým se na to dívá – pokud se rodič dívá s dítětem, může mu být rodič zpětnou vazbou a zároveň spolu udržují sociální kontakt. Mnohdy rodiče používají TV i PC jako nástroj, jak potrestat dítě, ale je to spíše u mladších dětí. Je také prokázáno, že čím déle se dítě dívá na televizi, tím déle tráví čas na internetu. Rodiče by si měli uvědomit, že PC a TV nesmí být prostředkem, jak se dítěte zbavit. (Třetí dimenze, 2012)

I na kriminalitu dětí a mládeže mají média značný vliv. Média, obzvláště televize, u které děti a mládež tráví velké množství svého volného času, nabízí množství násilí a zlehčují ho, dále zobrazuje vulgárně sex, agresivitu vůči některým náboženským, politickým, sociálním či etnickým skupinám a ohrožuje psychický, morální a sociální vývoj. (Matoušek, Kroftová, 2003, s. 101)

3 ZPŮSOBY TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

V této kapitole se věnujeme nejprve popisu zařízení určené pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase obecně a následně přiblížíme město Vizovice a jeho nabídku organizací nabízející volnočasové aktivity pro děti a mládež.

3.1 Zařízení pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase obecně

Výchovu mimo vyučování a ve volném čase zajišťují různé společenské instituce, které můžeme rozdělit na školská zařízení pro zájmové vzdělávání, školská zařízení výchovná a ubytovací, nestátní neziskové organizace, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež a živnostenské podnikání k dětem a mládeži. Některé z nich blíže charakterizujeme.

Školní družina

Školní družina funguje u každé školy nebo je společná pro více škol najednou. Je určena pouze dětem na 1. stupni ZŠ a má funkci sociální (hlídání dětí) a výchovně-vzdělávací (zabezpečuje dětem rekreaci, zájmové činnosti a odpočinek). Podle Hájka (2007, s. 9, 13) tvoří přechod mezi výukou a pobytem doma a rodiče do družiny přihlašují děti především z důvodu, že chtějí čelit vzniku sociálně-patologických jevů u jejich dítěte. V 50. letech fungovala v družině i příprava dětí na další školní den.

Školní kluby

Školní kluby pracují se žáky 2. stupně ZŠ a při práci s nimi vychází z jejich větší samostatnosti a vyhraněnosti vůči určité zájmové činnosti. Sociální funkce zde ustupuje do pozadí a těžištěm práce se stává zájmová činnost v pravidelných kroužcích, tělovýchovných oddílech nebo ve spontánních aktivitách v prostorách klubu upravených pro neformální setkávání.

Střediska pro děti a mládež

Tato střediska zahrnují domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností. Zařízení se zaměřují především na specializované zájmové činnosti, které vedou odborní pedagogičtí pracovníci. Zájmová činnost může být realizována formou pravidelných kroužků, příležitostnou (např. soutěže pro talentované děti a mládež, výlety), prázdninové tábory (ať už pobytové nebo příměstské) a spontánních aktivit. Důležité je, že nabízí zájmovou činnost dětem, mládeži, rodiči s dětmi a i jiným zájemcům.

Domovy mládeže

Zajišťují celodenní výchovu, stravu a ubytování pro žáky středních škol, kteří vzhledem ke vzdálenosti od trvalého bydliště nemohou denně dojíždět. Spolu s činnostmi, které souvisí s režimem dne, sebeobsluhy a přípravy na vyučování, se věnují i účelně vyplněnému volnému času mládeže. Zájmové činnosti jsou realizovány formou nabídky s uplatněním účinné motivace.

Dětské domovy

Jde o zařízení ústavní výchovy, kdy jedním z jeho úkolů je dbát o hodnotné využívání volného času a o rozvoj a kultivaci zájmů dětí a mládeže. Je určen pro děti od 3 – 18 let, případně do ukončení přípravy na povolání, nejdéle však do 26 let. Jsou zde umístěovány děti, o které se rodina nechce, nemůže nebo neumí postarat. Cílem je, aby děti prožívaly volný čas tak, jako děti žijící v rodinách.

Základní umělecké školy

Součástí volného času je i zájmové vzdělávání, které ZUŠ nabízí svými hudebními, výtvarnými a literárně-dramatickými obory a poskytují uplatnění dětem, mládeži i dospělým se zájmem a schopnostmi v estetickovýchovné oblasti. Připravují také jedince pro studium na školách s uměleckým zaměřením.

Jazykové školy

Plní funkci zájmového vzdělávání v oblasti výuky cizích jazyků.

(Pávková a kol., 2002, s. 44)

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Velké riziko vzniku sociálně-patologických jevů je především u tzv. „dětí ohrožené sociálním vyloučením“. Pro tyto děti fungují jako primární prevence Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, které jim bezúplatně poskytují služby v sociální oblasti (poradenství, pomoc při řešení problémů v rodině či ve škole), nabízí jim volnočasové aktivity a snaží se jim pomoci zlepšit kvalitu jejich života.

3.2 Město Vizovice

Město Vizovice se nachází ve středu Zlínského kraje, asi 15 km východně od samotného města Zlín a skládá se ze dvou částí – Vizovice a Chrastěšov. Leží na úpatí Vizovických vrchů a jeho katastrální výměra je 2 855 ha.

Jako obec s rozšířenou působností zajišťuje kromě správy samotného města ještě správu dalším 16 obcím.

Podle neoficiálních statistických údajů, zjištěných na ohlašovně MěÚ ve Vizovicích, mělo město Vizovice ke dni 31. 12. 2012 4.804 obyvatel, z toho bylo 763 dětí do 15 let. (Vizovské noviny, roč. 28, 1/2013, s. 13)

Základní školu zde navštěvuje celkem 578 žáků, kdy se nejedná pouze o děti z Vizovic, ale také o děti z okolních obcí.

3.2.1 Komunitní plánování ve Vizovicích

V období od 1. 6. 2010 do 31. 5. 2012 proběhlo ve Vizovicích komunitní plánování ve Vizovicích a na Slušovicku.

Komunitní plánování je metoda, pomocí níž lze naplánovat sociální služby tak, aby odpovídaly potřebám jednotlivých cílových skupin. Důraz je kladen především na tom, aby do tohoto procesu byli zapojeni všichni, kterých se tato problematika týká, ať už se jedná o zadavatele a poskytovatele těchto sociálních služeb, tak i uživatele a veřejnost. Výsledkem tohoto procesu je systém sociálních služeb na místní úrovni, který odpovídá zjištěným potřebám, reaguje na lokální odlišnosti a zabezpečuje, aby finanční prostředky byly vynakládány efektivně.

V rámci tohoto komunitního plánování byly rozdány dotazníky pro jednotlivé cílové skupiny. Nás zajímá především oblast, která se zaměřuje na rodiny s dětmi a děti a mládež spolu s drogově závislými, kteří měli společný dotazník.

Nejprve se zaměříme na otázky, které se týkají volného času, z dotazníků vyplněné rodiči (distribučovány byly prostřednictvím jejich dětí na ZŠ, v mateřské škole a v Centru pro rodinu). Z 370 rozdaných se jich vrátilo od 208 rodičů. Na otázku, zda se svými dětmi tráví společně volný čas, odpovědělo 61%, že ano a 35%, že občas. A co si rodiče myslí, že jejich děti nejvíce ohrožuje? Nejčastěji se jedná o cigarety, poté alkohol a šikana a také počítačové hry.

Nyní zhodnotíme otázky od dětí a mládeže a drogově závislých. Bylo rozdáno 300 dotazníků mezi děti na základní škole, střední škole a ve středisku Naděje ve Vizovicích (VITEK). Vyplněných dotazníků se vrátilo od 258 respondentů, kdy 51% z nich bylo ve věku 12 – 14 let. Na otázku, kde nejčastěji tráví děti svůj volný čas, odpovědělo 32%, že na ulici s kamarády, 24%, že doma sám a pouze 12%, že v zájmové činnosti. Na otázku, co dětem nejvíce ve Vizovicích chybí, nejčastější odpověď bylo koupaliště. Při výběru volnočasových aktivit nejčastěji děti nikdo neovlivňuje, a když ano, pak je to především škola. A co si myslí sami respondenti o tom, čím jsou nejvíce ohroženi? Je to především alkohol, cigarety a drogy.

Na základě získaných poznatků město vyhodnotilo pomocí SWOT analýzy silné a slabé stránky v jednotlivých oblastech sociálních služeb a jaké existují příležitosti a hrozby. (Vizovice, 2012)

3.3 Zařízení nabízející volnočasové aktivity ve Vizovicích

Ve Vizovicích se vyskytuje několik organizací, které nabízí (ať už organizované nebo neorganizované) volnočasové aktivity zaměřující se na různorodé oblasti zájmů dětí.

Základní umělecká škola

Základní umělecká škola ve Vizovicích vznikla roku 1986 jako pobočka ZUŠ ve Zlíně a protože nemá vlastní prostory, využívá k této činnosti v odpoledních hodinách prostor Základní školy. Prostory jsou zde nedostatečné a to i ovlivňuje množství žáků, kteří tuto školu navštěvují. V současnosti se zde vyučují dva obory a to hudební a taneční (muzikálový tanec). Žáci vystupují na veřejných vystoupeních a účastní se i soutěží, kde bývají úspěšní.

Dům dětí a mládeže

DDM Zvonek je příspěvkovou organizací, která se věnuje mimoškolní výchově – vzdělávací činnosti pro děti, mládež i dospělé zájemce. Hlavním cílem je využití volného času dětí a to díky pravidelným, příležitostním, víkendovým či prázdninovým aktivitám. Děti, ale i široká veřejnost může spolu s DDM absolvovat turistické vycházky, plavání v lázních Zlín či se na výpravách naučit základům táboření. Také jsou to různé akce, které organizuje DDM a které se staly součástí tradice ve Vizovicích (např. slet čarodějnic, pohádkový les či karneval na ledě). Od června roku 2012 je v areálu DDM v provozu hřiště pro děti do 12 let, kam mohou rodiče se svými dětmi chodit a které bylo vybudováno za přispění města Vizovice.

V současnosti DDM nabízí 39 zájmových aktivit (pohybové, rukodělné, sportovní, atd.) a to nejen ve Vizovicích, ale také v okolních obcích.

Od roku 1993 DDM spolupracuje také s turistickým oddílem mládeže TOM 19 178 Čižici Vizovice. (DDM Zvonek)

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež VITEK

Posláním tohoto zařízení je předcházet vzniku sociálně-patologických jevů u vizovických dětí a mládeže, kdy se pracovníci snaží o pozitivní změny v životním stylu neorganizovaných dětí a mládeže ve Vizovicích a to především nabídkou aktivit vedoucích k sociálnímu začlenění, také poradenstvím v sociální oblasti a podporou při problémech jak v rodině, tak ve škole. Základním principem tohoto zařízení je nízkoprahovost, tzn. že kontakt je anonymní, za služby se neplatí, klient může přijít i odejít jak sám chce a sám se může rozhodnout, jakou službu chce využít. Od roku 2009 zde také působí terénní sociální pracovník – streetworker, který působí přímo v lokalitách, kde se děti a mládež neformálně scházejí a nabízí jim jiné možnosti trávení volného času, poradenskou službu a sociální pomoc.

Děti a mládež zde mohou využít zařízení klubu jako je např. PC, stolní tenis, kulečnick, mohou se zde věnovat zájmové činnosti jako je keramika. Jednou měsíčně v sobotu se uskutečňují výlety a nepravidelně se konají páteční klubové večery s promítáním filmů a poslechem hudby.

Do srpna 2010 si našlo cestu do VITKU více než 200 dětí a mládeže z Vizovic. (Vizovice)

Vizovjánek

Vizovjánek je soubor, který zpracovává národopisný materiál, písně, tance a tance z oblasti Vizovic a okolí. Tento soubor vznikl v roce 1992 při Domě dětí a mládeže, avšak v roce 1999 se stal občanským sdružením pod názvem „Malý Vizovjánek“ a v roce 2007 se přejmenoval na Vizovjánek. Několik let fungoval současně se školním Vizovjánkem, který vznikl v roce 1972 a i přesto, že tento školní soubor zanikl, spolupráce mezi školou a souborem nadále funguje. Na začátku bylo součástí souboru 22 členů, kdy v současnosti je tento počet kolem 100 členů. Tuto aktivitu navštěvují děti od 1. tříd až po dospělé. (Vizovjánek)

RC Auta Vizovice, o. s.

Tento kroužek vznikl v dubnu 2003 při DDM Astra Vizovice (předchůdce DDM Zvonek) a jedná se o malé modely automobilů, amatérsky vyrobené, ovládané vysílačkou. Tento klub pořádá a zúčastňuje se závodů. Tato zájmová činnost je finančně dost náročná, proto je lepší mít sponzora. (RC Auta)

Skaut

Středisko Junák vznikl ve Vizovicích v roce 1945, aby fungoval pouhé tři roky a pak se na 20 let nuceně odmlčel. V roce 1968 došlo k opětovnému vzkříšení, ale zase ne na dlouhou dobu – pouze na jeden rok. Po listopadu 1989 se organizace znovu obnovila a jejich činnost funguje do dnešní doby.

Sportovní organizace ve Vizovicích

Ve Vizovicích funguje několik organizací, které se zabývají sportovními volnočasovými aktivitami.

Orientační běh

Orientační běh je moderní vytrvalostní sportovní odvětví, kdy je nutné se správně orientovat v neznámém prostředí. Výhodou tohoto sportu tkví v tom, že běh po měkké lesní půdě neničí klouby tak, jako běh po asfaltu.

Kategorie v závodech jsou vypisovány pro děti od 10 let výše, tudíž se této aktivity může účastnit celá rodina. (orientační běh)

SK Vizovice

SK Vizovice vznikl jako nový fotbalový klub ve Vizovicích v listopadu 2004. Kromě fotbalu zde chtěl výbor vybudovat i základnu pro lehkou atletiku, ale to předpokládalo vznik sportovní třídy na ZŠ ve Vizovicích, což se nezdařilo. Zůstalo tedy jen u fotbalu. Kromě trávníkového hřiště má klub k dispozici i hřiště s umělým povrchem, které slouží i

pro potřeby Základní školy. Pro veřejnost je otevřeno pouze v určitý den v rozmezí několika hodin. (Vizovice)

Jezdecké oddíly

V okolí Vizovic funguje několik míst, kde mohou děti trávit čas ve společnosti koní, kde se naučí pečovat o koně a na oplátku mohou na těchto koních jezdit. Tuto možnost mohou využít např. v TJ Horymír, na Chrámečném či na Razově ve Vizovicích.

TJ Orel

Orel je občanské sdružení, křesťanská sportovní organizace. Jejím cílem je vychovávat děti a mládež pomocí sportovních i jiných aktivit. Celá činnost tohoto sdružení je založena na křesťanských hodnotách a práci dobrovolníků, kteří se ve svém volném čase věnují dětem a mládeži.

Ve Vizovicích se děti mohou realizovat ve florbale a aerobiku. Také zde mají možnost zahrát si stolní tenis. K 1. lednu 2013 se těchto aktivit oficiálně účastnilo 50 dětí do 18 let.

(Orel)

TJ Sokol

TJ Sokol byl ve Vizovicích založen na konci 19. století a v roce 1921 byla slavnostně otevřena budova Sokolovny. V roce 2002 měl Sokol 550 členů v různých oddílech. Avšak v dnešní době je tato činnost utlumena. Veřejnost může využívat sportovišť, které má Sokol k dispozici – jde především o tenisové kurty, hřiště na nohejbal či volejbal. Tyto betonové hřiště jsou přes zimu využívána jako ledová plocha pro bruslení. (Sokol)

Centra pro rodinu

Ve Vizovicích existují dvě rodinná centra, kdy první zmíněné centrum je součástí farnosti ve Vizovicích a druhé, které se kromě volnočasových aktivit věnuje i pobytové péči dětí do tří let.

Centrum pro rodinu Vizovice

Centrum pro rodinu Vizovice o. s. svou činnost zahájilo 1. září 2007 a spolupracuje s Centrem pro rodinný život Olomouc a aktivity zde zajišťují dvě pastorační pracovnice. Toto sdružení se zaměřuje především na zkvalitnění vztahů v rodinách a mezilidských vztahů a to formou vzdělávací (přednáškové) činnosti a poradenské aktivity, organizováním volnočasových aktivit pro rodiny s dětmi (např. cvičení rodičů s dětmi), tak také aktivit pouze pro děti (pohybové a tvořivé aktivity, přes letní prázdniny příměstské tábory). Zaměření je ovšem spíše na mladší děti do 12 let. Toto centrum se také podílí na komunitním plánování sociálních služeb ve Vizovicích. (Centrum pro rodinu Vizovice)

Mateřské a rodinné centrum Beruška

Jedná se o občanské sdružení, které se zapojuje do sociálního života města Vizovice. Jeho hlavní náplní je miniškolička, do které mohou chodit děti od 1 roku. Rodiče mohou využívat službu hlídání již od 3 měsíců dítěte, předporodní kurz či službu poradenství od těhotenství až po školní věk. V prostorách zařízení funguje volná herna, kam rodiče na rodičovské dovolené mohou přijít se svými dětmi a hrát si. Také jsou zde nabízeny různé kurzy (výtvarný, kurz angličtiny, cvičení rodičů s dětmi od 2 měsíců, atd.) a přes léto příměstské tábory, kdy cílovou skupinou jsou batolata, předškoláci, školáci i dospělí. (Mateřské a rodinné centrum Beruška Vizovice)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Tento výzkum jsem zvolila z důvodu, že bych ráda zjistila, jaký je reálný stav volnočasových aktivit pro děti staršího školního věku ve Vizovicích a zda důvod, proč zde děti nenavštěvují zájmové činnosti je v tom, že je jich nedostatek nebo jsou příčiny někde jinde, např. v nezájmu ze strany dětí. Při své práci vycházím především z teoretických východisek z oblasti volného času dětí a mládeže a z psychologické charakteristiky dětí staršího školního věku. Přínos této práce vidím ve zmapování problematiky, jakým způsobem tráví svůj volný čas děti staršího školního věku a hlavně důvody, proč ho tímto způsobem tráví. Také touto prací zjišťuji, co by se dle samotných dětí a jejich rodičů mohlo ve Vizovicích změnit.

4.1 Cíl výzkumu

Zjistit, jakým způsobem tráví svůj volný čas děti staršího školního věku ve Vizovicích, jaké volnočasové aktivity nabízí dětem organizace ve Vizovicích a jaký pohled na problematiku volného času dětí ve Vizovicích mají rodiče.

4.2 Dílčí cíle

V souladu s cílem výzkumu byly stanoveny tyto dílčí cíle:

1. Zmapovat nabídku volnočasových aktivit pro děti staršího školního věku ve Vizovicích.
2. Zjistit, jakým způsobem tráví děti staršího školního věku ve Vizovicích svůj volný čas, jakým zájmovým činnostem se věnují a proč tyto aktivity navštěvují či nenavštěvují.
3. Zmapovat, jakou povědomost mají děti staršího školního věku ve Vizovicích o nabídce volnočasových aktivit a zjistit, co zde dětem chybí.
4. Zjistit, jaký vliv mají rodiče na volný čas svých dětí.
5. Zjistit, jak se vybrané faktory podílí na návštěvnosti zájmových činností.

4.3 Výzkumné otázky a hypotézy

V souladu s dílčími cíly byly stanoveny výzkumné otázky a k vybraným výzkumným otázkám byly stanoveny také hypotézy.

1. Jaké volnočasové aktivity jsou dětem staršího školního věku ve Vizovicích nabízeny?
2. Jakým způsobem tráví děti staršího školního věku ve Vizovicích svůj volný čas?
 - Jaké zájmové činnosti děti navštěvují?
 - Jaké zájmové činnosti by chtěly ve Vizovicích navštěvovat?
3. Jaké jsou důvody, že děti staršího školního věku navštěvují či nenavštěvují zájmové činnosti ve Vizovicích.
4. Jakou povědomost mají děti staršího školního věku o nabídce volnočasových aktivit ve Vizovicích?
 - Jaké zdroje informací k tomu využívají?
5. Je ve Vizovicích dostatek míst pro trávení volného času dětí a co zde chybí?
6. Jaký je vliv rodičů na volný čas jejich dětí?
7. Existují statisticky významné rozdíly v návštěvnosti zájmových kroužků **dle ročníku, který děti staršího školního věku navštěvují?**

H4: Míra návštěvnosti zájmových kroužků je mezi jednotlivými ročníky rozdílná.

8. Existuje statisticky významný rozdíl v podílu **zájmu rodičů** o volný čas jejich dětí na návštěvnosti zájmových kroužků?

H5: Míra návštěvnosti zájmových kroužků je signifikantně vyšší u dětí, jejichž rodiče se zajímají o jejich volný čas.

9. Existuje statisticky významný podíl **bydliště žáka** na faktu, že nenavštěvuje žádnou zájmovou činnost ve Vizovicích?

H6: Bydliště žáka 2. st. ZŠ ve Vizovicích má podíl na faktu, že nenavštěvuje žádnou zájmovou činnost ve Vizovicích.

4.4 Výzkumný vzorek

Práce se zaměřuje na děti staršího školního věku ve Vizovicích, kdy Vágnerová (1999, s. 158) to specifikuje jako děti ve věku 11 – 15 let. Myslím si, že bude proto vhodné využít žáky 2. stupně ZŠ ve Vizovicích, tzn. žáci 6. – 9. ročníků. Uvědomuji si, že i v tomto rozmezí existují značné rozdíly např. mezi žáky 6. třídy a žáky 9. třídy a tudíž, když vyberu jen některé ročníky, budou výsledky zkresleny. Proto jsem se rozhodla, že do výzkumu zapojím všechny žáky 2. stupně Základní školy, jedná se tedy o záměrný výběr (Základní škola) prvků do výzkumného vzorku.

2. stupeň ZŠ navštěvuje celkem 275 dětí, dotazník mi ovšem vyplnilo 251 žáků.

Dále do výzkumu zahrnuji rodiče dětí, kteří byli ochotni vyplnit mnou nabídnutý dotazník. Rodiče museli splňovat pouze jediné kritérium a to, že jejich dítě navštěvuje 2. stupeň ZŠ ve Vizovicích.

4.5 Předvýzkum

V rámci přípravy na svou diplomovou práci jsem provedla výzkumné šetření na malém počtu respondentů, pomocí kterého jsem chtěla zjistit, zda jsou položené otázky srozumitelné a jaká je funkčnost vytvořeného dotazníku pro žáky 6. – 9. tříd Základní školy ve Vizovicích.

Také jsem si vytvořila dotazník pro rodiče, který jsem poté představila některým případným respondentům, abych zjistila, jestli budou ochotni takto postavený dotazník vyplnit.

4.5.1 Výzkumný vzorek

Požádala jsem rodiče, o kterých vím, že jejich dítě je ve věku od 11 – 15 let, zda by jejich dítě dotazník nevyplnilo. Tímto způsobem jsem rozdala 10 dotazníků (5 dívek a 5 chlapců ve věku od 12 do 14 let), vrátilo se mi jich 8.

4.5.2 Shrnutí předvýzkumu

Na základě mého předvýzkumu jsem došla k závěru, že otázky v dotazníku jsou vhodně položeny a že díky nim získám potřebné informace pro mou diplomovou práci. Zjistila jsem však také, že je potřeba doplnit dotazník i o vysvětlení, co si má dítě představit pod pojmem volný čas, protože se mi ve vyplněném dotazníku vyskytla i odpověď, že se dívka připravuje do školy na vyučování. Také jsem přidala jednu otázku, kdy se v ní ptám, jaký jiný kroužek (kromě sportovního) by ještě žáci ve Vizovicích chtěli. Jinak nebylo, podle mého názoru, nutné nic upravovat.

Další věcí, kterou jsem zjistila, byla skutečnost, že kdybych dotazníky rozdávala já sama a čekala, až žáci dotazníky vyplní doma a pak mi je někdy vrátí, byla by návratnost dotazníků pravděpodobně malá. A tudíž by výsledky nebyly objektivní.

4.6 Metody výzkumu

Kvantitativní výzkum použiji z toho důvodu, že potřebuji sesbírat velké množství dat od všech žáků 6. - 9. ročníků a jako nejlepší metoda se jeví sběr dat formou dotazníků. Stanovila jsem si, že dotazníkové šetření použiji jak u dětí, tak i u jejich rodičů. Avšak klíčové pro tuto práci jsou informace získané od žáků, dotazník pro rodiče je spíše takovou sondou, která by měla dokreslovat výpovědi jejich dětí ohledně volnočasových aktivit ve Vizovicích.

4.6.1 Dotazník pro žáky a rodiče

Sběr dat za pomoci dotazníku jsem si vybrala z toho důvodu, že podle Chrásky (2007, s. 163) umožňuje poměrně rychlý a ekonomický sběr dat od velkého počtu respondentů. Nevýhodou této metody je ovšem fakt, že nezjišťuje, jaký daný respondent skutečně je, ale pouze to, jak vidí sám sebe nebo chce být viděn.

U dotazníkového šetření se mohou používat podle Gavory (2000, s. 102) tři typy položek podle stupně otevřenosti:

- **Uzavřené** – nabízí hotové alternativní odpovědi, kdy respondent pouze označí vhodnou odpověď
- **Polozavřené** – nabízí nejprve alternativní odpověď a poté ještě žádá objasnění v podobě otevřené otázky
- **Otevřené** – respondentovi dává volnost při odpovědi a odpověď bývá zdrojem nových nebo neznámých údajů

Podle Chrásky (2007, s. 166) respondenti raději vyplňují dotazníky s uzavřenými otázkami.

Otázky, které obsahuje dotazník pro žáky 6. – 9. ročníků ZŠ ve Vizovicích jsou pokládány tak, aby z nich bylo možno získat co nejvíce informací ohledně toho, jakým způsobem tráví svůj volný čas, jakým volnočasovým aktivitám se věnují či by se chtěly věnovat, a co jim naopak zde chybí.

Dotazník pro rodiče je spíše výzkumnou sondou, která by měla odpovědět pouze na otázku ohledně volnočasových aktivit ve Vizovicích a doplnit odpovědi dětí.

Dotazník pro žáky

- První část obsahuje sdělení respondentům o důvodu, k čemu bude dotazník využit, jakým způsobem má být vyplněn, a jsou informováni o anonymitě dotazníku. Také je zde vysvětlen pojem „volný čas“ a poděkování za čas strávený vyplněním dotazníku.
- Druhá část je složena z 28 otázek, z toho jsou 4 otázky zjišťující demografické údaje, 11 otázek je uzavřených, 9 polouzavřených a 4 jsou otevřené, ve kterých žáci mají možnost vyjádřit svůj názor.

Viz. Příloha A, P I.

Dotazník pro rodiče

- První část obsahuje sdělení rodičům, k čemu budou jejich odpovědi použity a poděkování za vyplnění dotazníku.
- Druhá část je složena z 5 otázek, kdy 1 otázka je demografická, 3 otázky jsou uzavřené (dichotomické) a 1 je otevřená.

Viz. Příloha A, P II.

Data, získaná pomocí dotazníkového šetření, budou zpracována do tabulek četností, doplněné o grafy. Avšak je zapotřebí vzít v úvahu skutečnost, že dotazníky vyplňují pubescenti, kteří se mohou snažit na sebe upoutat pozornost svých vrstevníků a to se tedy může odrazit i ve vyplňování dotazníků, kdy by mohly být jejich odpovědi vulgární nebo plně nesmyslných informací.

4.6.2 Sběr dat

S ohledem na výsledky mého předvýzkumu jsem se rozhodla domluvit s vedením Základní školy ve Vizovicích, zda by bylo možné rozdat dotazníky žákům v rámci vyučování a to především z důvodu jisté návratnosti dotazníků. Zástupce ředitele jsem seznámila s důvody, proč bych ráda provedla výzkum na dané téma a poté mi škola vyšla vstříc. Dotazníky byly žáky vyplněny v prosinci 2012.

Předvýzkum jsem prováděla se žáky ZŠ ve Vizovicích (výzkum se týká těchto dětí, nebylo tedy vhodné provést předvýzkum na jiném vzorku respondentů), tudíž někteří ze žáků dotazník vyplňovali dvakrát. Ale protože jsou dotazníky anonymní, nebylo by možné vyřadit dotazníky daných dětí. Myslím si však, že v dotazníku nejsou žádné data, které by mohly ovlivnit děti při opakovaném vyplňování.

Také jsem hledala způsob, jak rozdat dotazníky rodičům dětí staršího školního věku, které navštěvují ZŠ ve Vizovicích. I v tomto směru mi škola vyšla vstříc, a proto jsem mohla v době třídních schůzek (listopad, 2012) nabízet rodičům v prostorách školy dotazníky k vyplnění. Rodičům jsem pokaždé vysvětlila osobně, k čemu mi budou jejich odpovědi sloužit.

4.7 Způsob zpracování dat

Každá z otázek by měla být zpracována do tabulek četností a poté deskriptivně zpracována. V dotazníku jsou otázky, na které je možná vždy jen jedna odpověď a zde bude relativní četnost spočítána z celkového počtu žáků, tzn. 251 – jedná se o otázky č. 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 18, 24 a 26. U ostatních otázek, kdy žáci mohli označit více odpovědí, bude brána relativní četnost ze součtu všech odpovědí.

Ve výzkumu se setkáváme s jevy nebo vlastnosti, mezi kterými hledáme existenci vztahů. Označujeme je jako proměnné, kdy Chráska (2007, s. 14) definuje proměnnou jako „pedagogický jev nebo vlastnost, která se ve výzkumu mění (nabývá různých hodnot).“ Proměnné dělíme na tzv. nezávislé proměnné a závislé proměnné, kdy nezávisle proměnná je příčinou nebo podmínkou vzniku jiné vlastnosti a závisle proměnná je výsledkem působení nezávisle proměnné. V našem případě je nezávisle proměnná:

- Ročník, který žák navštěvuje (6., 7., 8., 9.).
- Fakt, zda se rodič zajímá o volný čas svého dítěte (ano – někdy - ne).
- Bydliště žáka (Vizovice – mimo Vizovice).

Závisle proměnná je skutečnost, zda žák navštěvuje nebo nenavštěvuje volnočasové aktivity a to jak ve Vizovicích, tak i souhrnně.

S výsledky tohoto zpracování budeme pracovat dál a použijeme je při statistickém zpracování hypotéz, které jsem si určila. K tomu využijeme u hypotézy č. 7 a č. 8 test nezávislosti chí-kvadrát. Podle Chrásky (2007, s. 71) „je tohoto testu významnosti možno využít např. v případech, kdy rozhodujeme, zda existuje souvislost (závislost) mezi dvěma pedagogickými jevy, které byly zachyceny pomocí nominálního (popř. ordinálního) měření“. Výsledky bude nutné zapsat do kontingenční tabulky, kdy čísla vyjadřují četnosti určitých odpovědí na jednu otázku a zároveň určitým způsobem na druhou otázku. Poté se vypočítají očekávané četnosti, které by odpovídaly platnosti nulové hypotézy (v tabulce jsou tato čísla uvedena v závorce). Chráska (2007, s. 73) tvrdí, že „test nezávislosti chí-kvadrát nelze použít v případech, kdy ve více než 20% polí kontingenční tabulky jsou očekávané četnosti menší než 5 a v případě, že v některém poli je očekávaná četnost menší než 1“.

U hypotézy č. 9 použiji k výpočtu test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku se dvěma řádky a dvěma sloupci. Podle Chrásky (2007, s. 76) přichází použití této kontingenční tabulky v úvahu tehdy, jestliže proměnné (jevy), u kterých máme ověřovat vztah, mohou nabývat pouze dvou alternativních kvalit. Tohoto testu „lze použít tehdy, jestliže celková četnost $n > 40$. Jestliže pro celkovou četnost n platí, že $20 < n \leq 40$, potom lze testu použít pouze tehdy, jestliže žádná očekávaná četnost není menší než 5“ (Chráska, 2007, s. 78).

Test chí-kvadrát nám pomůže objektivně rozhodnout o existenci závislosti mezi dvěma pedagogickými jevy.

Na základě zjištěných dat budu interpretovat výsledky výzkumného šetření.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

V této části své práce předkládám mnou získaná data pomocí metody kvantitativního výzkumu – dotazníkového šetření.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 251 žáků 2. stupně ZŠ ve Vizovicích ve věku od 11 do 15 let, kdy má 11 let – 30 žáků

12 let – 52 žáků

13 let – 76 žáků

14 let – 62 žáků

15 let – 31 žáků

Dotazník pro rodiče vyplnilo 109 rodičů těchto žáků.

V části 5.1 interpretuji analýzu dat získaných z dotazníku pro děti staršího školního věku a v části 5.2 z dotazníku pro rodiče. V části 5.3 odpovídám na stanovené výzkumné otázky a hypotézy za pomoci dat získaných z dotazníkového šetření. Shrnutí výzkumu obsahuje část 5.4.

5.1 Výsledky dotazníkového šetření žáků

Nejprve se setkáváme s odpověďmi demografického rázu jako je věk, pohlaví, ročník, které respondent navštěvuje či jeho bydliště.

Tab. č. 1 Rozdělení dětí dle věku

	11 let	12 let	13 let	14 let	15 let	celkem
počet dětí	30	52	76	62	31	251
průměrný věk	13					

Tab. č. 1 představuje věk dětí, které se v počtu 251 zúčastnily výzkumu, přičemž průměrný věk dítěte je 13 let.

Tab. č. 2 Počet dětí v jednotlivých ročnících

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem
počet dětí	57	74	58	62	251

Výzkumu se zúčastnilo 251 žáků, kdy tab. č. 2 ukazuje počet dětí dle jednotlivých ročníků.

Tab. č. 3 Rozdělení dětí dle pohlaví

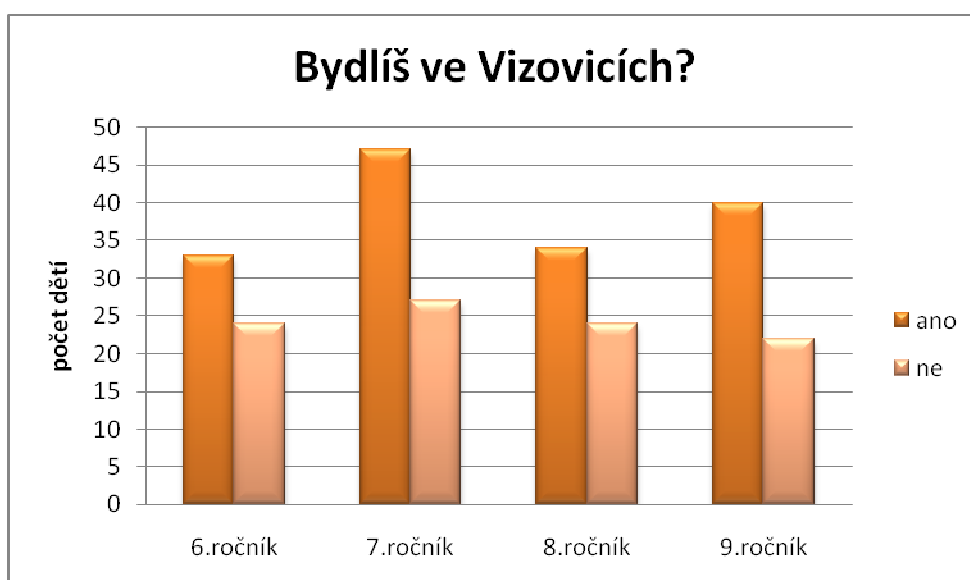
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	relat. četnost
počet dívek	30	40	27	33	130	52%
počet chlapců	27	34	31	29	121	48%

V tab. č. 3 nalezneme počty dívek a chlapců v jednotlivých ročnících a zjišťujeme, že 2. stupeň ZŠ navštěvuje o 4% více dívek než chlapců.

Bydlíš ve Vizovicích?

Tato 4. dotazníková otázka pomáhá zodpovědět výzkumnou otázku č. 9, kdy se ptáme, zda místo bydliště žáka ovlivňuje návštěvnost zájmových činností ve Vizovicích.

Graf č. 1. Bydlíš ve Vizovicích?

Tab. č. 4 Bydlíš ve Vizovicích?

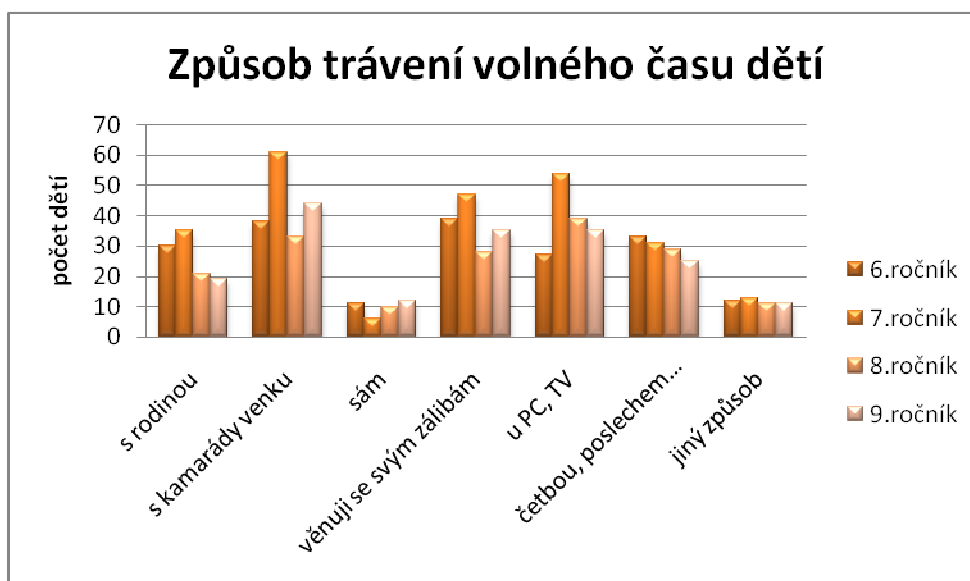
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	relat. četnost
ano	33	47	34	40	154	61%
ne	24	27	24	22	97	39%

Z tab. č. 4 docházíme k závěru, že ve Vizovicích bydlí 61% žáků, kteří zde navštěvují ZŠ a 39% žáků dojíždí z okolních obcí.

Jak trávíš svůj volný čas?

Pomocí 5. dotazníkové otázky zodpovíme 2. výzkumnou otázku, která má za úkol zjistit, jak děti tráví svůj volný čas.

Graf č. 2 Způsob trávení volného času dětí

Tab. č. 5 Způsob trávení volného času dětí

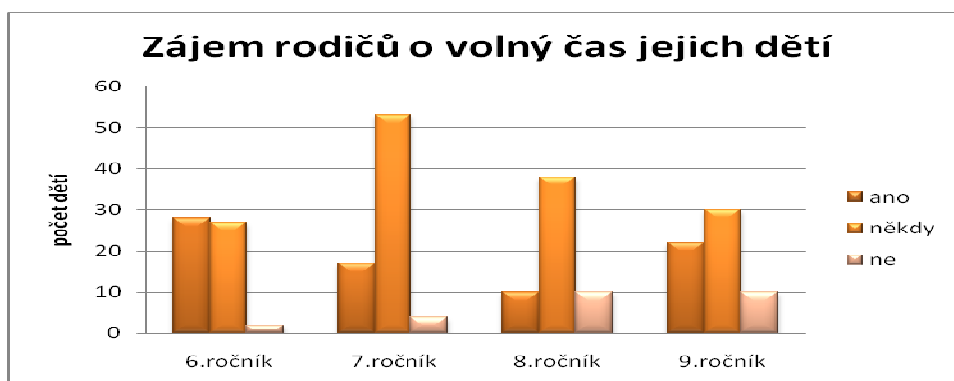
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
s rodinou	30	35	21	19	105	13%
s kamarády venku	38	61	33	44	176	22%
sám	11	6	10	12	39	5%
věnuji se svým zálibám	39	47	28	35	149	19%
u PC, TV	27	54	39	35	155	20%
čtením, poslechem hudby	33	31	29	25	118	15%
jiný způsob	12	13	11	11	47	6%
celkem	190	247	171	181	789	100%

Na otázku, jakým způsobem tráví děti svůj volný čas, nejčastěji odpovídaly, že se svými kamarády venku (22%), dále u PC nebo TV (20%) nebo se věnují svým zálibám (19%). To, že tráví volný čas sám, odpovědělo pouze 5% žáků. Mezi jinými způsoby trávení volného času nejčastěji nalezneme skutečnost, že dítě sportuje, pečuje o své zvíře nebo se připravuje do školy – tato odpověď zazněla i přesto, že byl pojem volný čas na začátku dotazníku definován a žáci byli upozorněni, že příprava do školy nepatří do trávení volného času.

Zajímají se rodiče o Tvůj způsob trávení volného času, případně ho i ovlivňují?

Tato 6. dotazníková otázka pomáhá zodpovědět jak při výzkumné otázce, kdy chceme zjistit, jakým způsobem ovlivňují rodiče své děti v jejich volném čase, a zároveň díky výsledkům můžeme nalézt odpověď na výzkumnou otázku č. 8.

Graf č. 3 Zájem rodičů o volný čas jejich dětí

Tab. č. 6 Zájem rodičů o volný čas jejich dětí

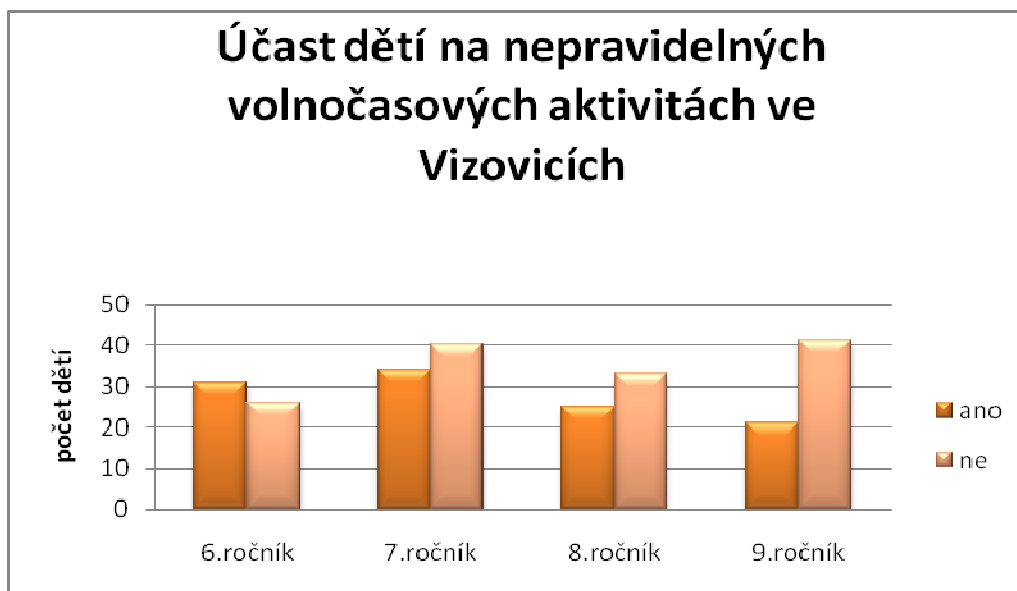
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
ano	28	17	10	22	77	31%
někdy	27	53	38	30	148	59%
ne	2	4	10	10	26	10%
celkem	57	74	58	62	251	100%

Děti nejčastěji odpověděly, že se rodiče o jejich volný čas zajímají někdy. Odpověď ano je nejpočetnější u žáků 6. ročníků, odpověď, že někdy u žáků 7. ročníků, zatímco častější odpověď ne nalezneme v 8. a 9. ročnících.

Účastníš se nějakých nepravidelných volnočasových aktivit ve Vizovicích?

Otázka č. 7 z dotazníku pomáhá odpovědět na výzkumnou otázku č. 2, kdy chceme zjistit, zda se děti účastní nepravidelných volnočasových aktivit.

Graf č. 4 Účast dětí na nepravidelných volnočasových aktivitách ve Vizovicích

Tab. č. 7 Účast dětí na nepravidelných volnočasových aktivitách ve Vizovicích

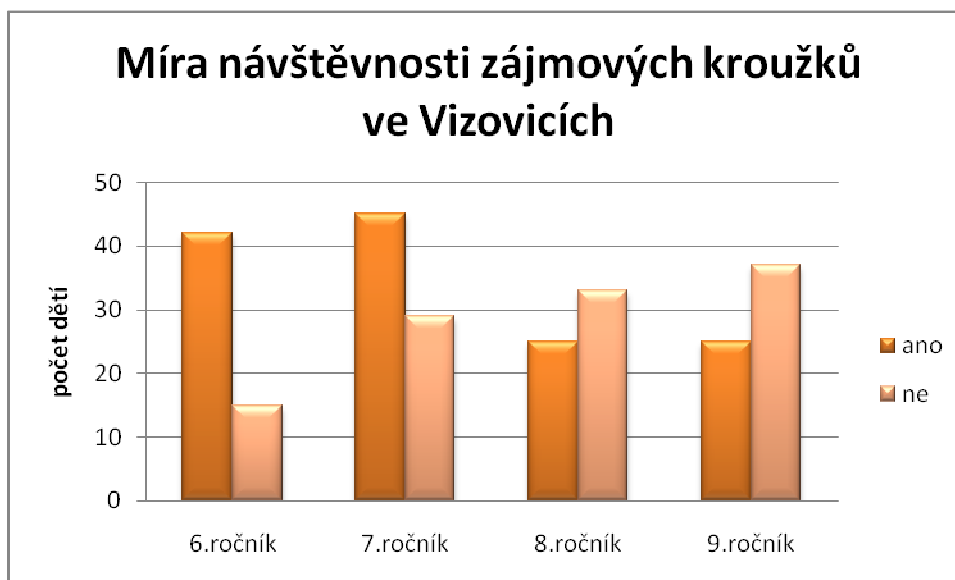
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
ano	31	34	25	21	111	44%
ne	26	40	33	41	140	56%

Nepravidelných volnočasových aktivit se zúčastňuje 44% respondentů, kdy nejčastěji je pořádá DDM Zvonek (25 odp.), dále škola (18 odp.), skaut (16 odp.), TJ Orel a Vizovjánek (8 odp.), SK Vizovice (6 odp.), VITEK (5 odp.) a nakonec byla zmíněna fara (3 odp.).

Navštěvuješ nějaké zájmové kroužky ve Vizovicích?

Také otázka č. 8 z dotazníku pro děti pomáhá odpovědět na 2. výzkumnou otázku jakým způsobem tráví děti svůj volný čas a také se získanými daty z této otázky pracujeme při ověřování stanovených hypotéz u výzkumných otázek č. 7, 8 a 9.

Graf č. 5 Míra návštěvnosti zájmových kroužků ve Vizovicích

Tab. č. 8 Míra návštěvnosti zájmových kroužků ve Vizovicích

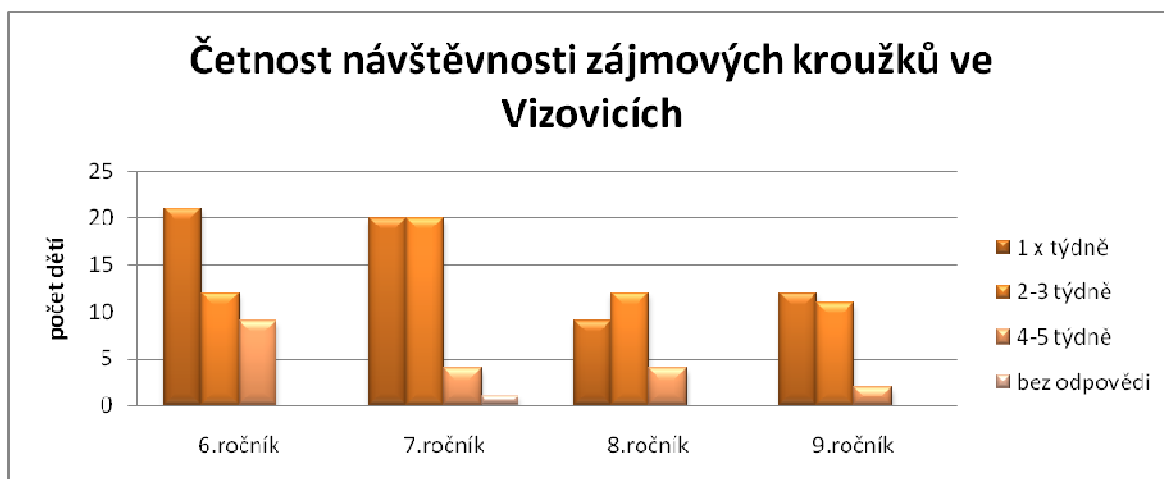
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
ano	42	45	25	25	137	55%
ne	15	29	33	37	114	45%

Zájmové kroužky ve Vizovicích navštěvuje 55% dětí, přičemž jsou to především žáci 6. a 7. ročníků.

Pokud jsi odpověděl(a) ano, kolikrát týdně je navštěvuješ?

Tato 9. dotazníková otázka doplňuje předchozí otázku a jejím cílem je zjistit, jak často děti zájmové činnosti navštěvují. Souvisí také s 2. výzkumnou otázkou.

Graf č. 6 Četnost návštěvnosti zájmových kroužků ve Vizovicích

Tab. č. 9 Četnost návštěvnosti zájmových kroužků ve Vizovicích

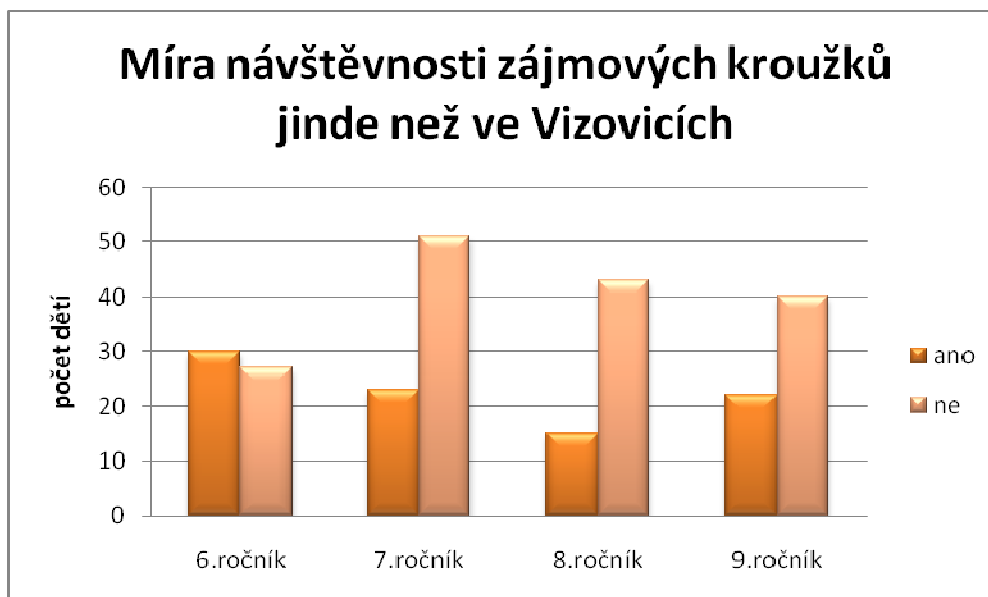
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
1 x týdně	21	20	9	12	62	45%
2-3 týdně	12	20	12	11	55	40%
4-5 týdně	9	4	4	2	19	14%
bez odpovědi		1			1	1%
celkem	42	45	25	25	137	100%

Celkově děti nejčastěji navštěvují zájmové kroužky ve Vizovicích 1x týdně, ale při bližším pohledu zjistíme, že žáci v 7. a 9. ročníku dochází do zájmových činností přibližně stejnou měrou jak 1x týdně, tak 2-3x týdně.

Navštěvuješ zájmové kroužky i jinde než ve Vizovicích

Odpovědi z 10. dotazníkové otázky souvisí nejen s 2. výzkumnou otázkou, ale také s výzkumnými otázkami č. 7 a 8, kdy se ptáme na souvislosti daných faktorů a návštěvností zájmových činností.

Graf č. 7 Míra návštěvnosti zájmových kroužků jinde než ve Vizovicích

Tab. č. 10 Míra návštěvnosti zájmových kroužků jinde než ve Vizovicích

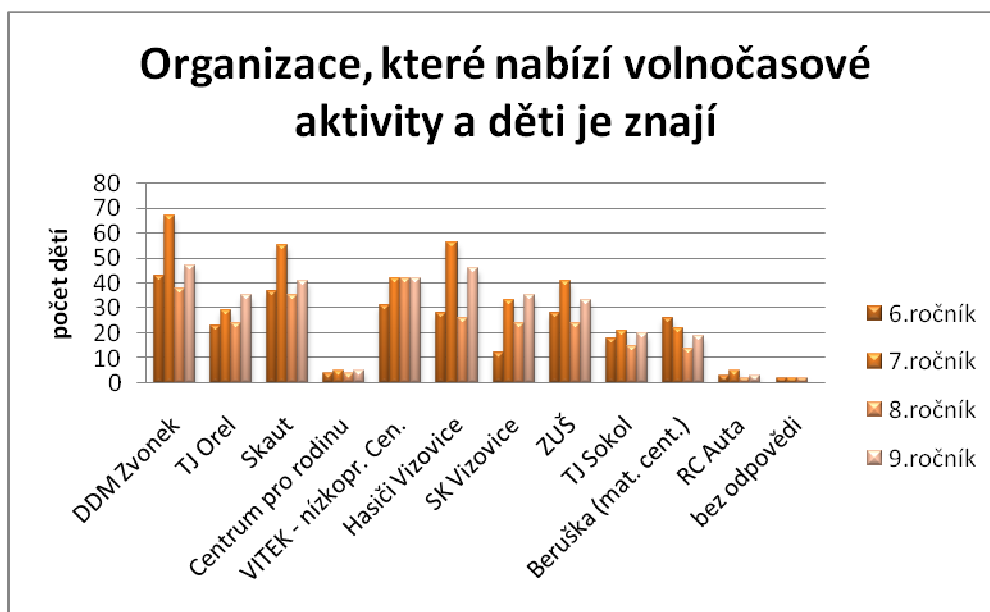
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
ano	30	23	15	22	90	36%
ne	27	51	43	40	161	64%

36% dětí navštěvuje volnočasové aktivity i v jiných obcích. Z toho bylo 20 odpovědí, že navštěvují některý ze sportovních kroužků ve Zlíně (např. plavání, sportovní tréninky, tanec, rugby, karate, atd.), dále ZUŠ ve Zlíně – výtvarný obor a hudební obor (6 odp.), jazykový kurz (2 odp.) a agility (2 odp.). Mezi další volnočasové aktivity navštěvované dětmi mimo Vizovice patří fotbal v obcích Bratřejov, Zádveřice či Slušovice (15 odp.), hasiči v obcích Lhotsko, Ublo, Zádveřice a Lutonina (14 odp.), orientální tance v Jasenné (7 odp.), tenis v Hvozdné (4 odp.), práce u koní v obci Jasenná, Lutonina a Slušovice (3 odp.), klavír v Bratřejově (5 odp.), náboženství v Pozděchově (2 odp.) a výuka na kytaru v Želechovicích (2 odp.).

Znáš organizace, které Ti nabízí volnočasové aktivity?

Na výzkumnou otázku č. 4 o tom, jakou povědomost mají děti o nabídce volnočasových aktivit ve Vizovicích, pomáhá zodpovědět dotazníková otázka č. 11.

Graf č. 8 Organizace, které nabízí volnočasové aktivity a děti je znají

Tab. č. 11 Organizace, které nabízí volnočasové aktivity a děti je znají

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
DDM Zvonek	43	67	38	47	195	16%
TJ Orel	23	29	24	35	111	9%
Skaut	37	55	35	41	168	14%
Centrum pro rodinu	4	5	4	5	18	1%
VITEK - nízkopr. Cen.	31	42	42	42	157	13%
Hasiči Vizovice	28	56	26	46	156	13%
SK Vizovice	12	33	24	35	104	9%
ZUŠ	28	41	24	33	126	10%
TJ Sokol	18	21	15	20	74	6%
Beruška (mat. cent.)	26	22	14	19	81	7%
RC Auta	3	5	2	3	13	1%
bez odpovědi	2	2	2		6	1%
celkem	255	378	250	326	1209	100%

Z organizací, které nabízejí volnočasové aktivity ve Vizovicích, jsou dětem nejnámější DDM Zvonek (16%), poté Skaut (14%), VITEK a hasiči Vizovice (13%). Naopka nejméně známý je pro ně klub RC AUTA, kdy ho označilo pouze 13 dětí.

Které ze sportovních kroužků ve Vizovicích navštěvuješ?

S výzkumnou otázkou č. 2 souvisí otázka č. 12, která by nám měla ukázat, jakým sportovním aktivitám se děti staršího školního věku věnují.

Graf č. 9 Sportovní kroužky, které děti ve Vizovicích navštěvují

Tab. č. 12 Sportovní kroužky, které děti ve Vizovicích navštěvují

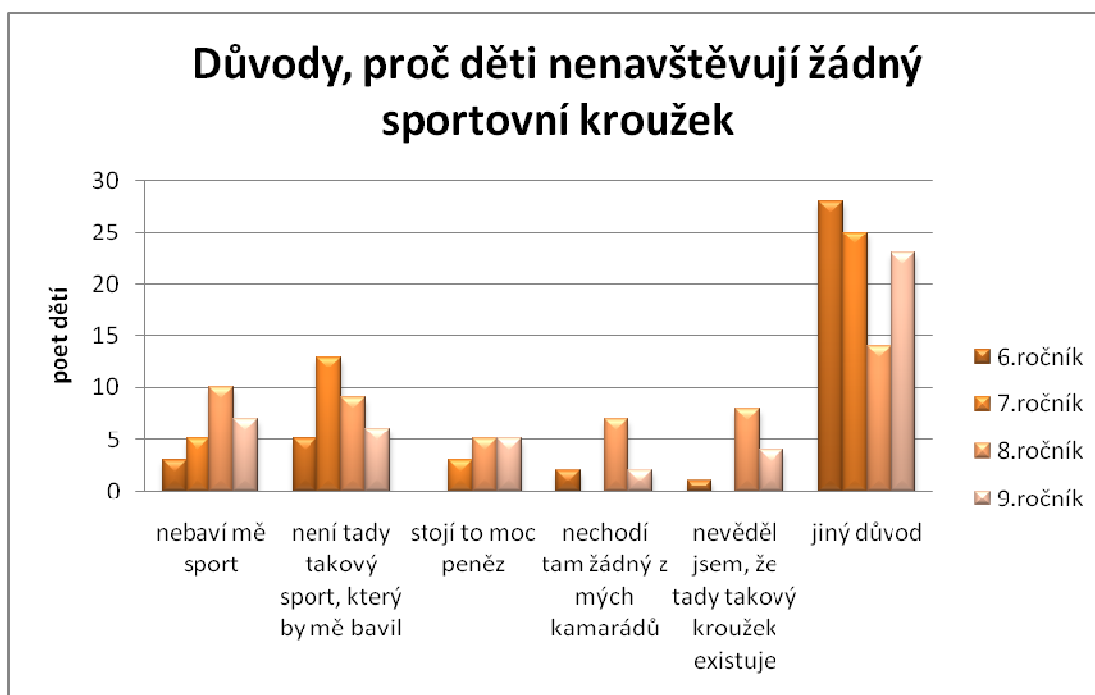
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
tenis	6	5	2	0	13	4%
fotbal	1	8	11	11	31	11%
aerobik	5	11	3	0	19	7%
házená	0	0	0	1	1	0%
jízda na koních	3	9	5	2	19	7%
stolní tenis	1	1	2	1	5	2%
florbal	9	14	3	8	34	12%
orientální tance	5	4	0	2	11	4%
orientační běh	3	3	0	1	7	2%
nenavštěvují žádný	34	34	41	43	152	52%
celkem	67	89	67	69	292	100%

U této otázky odpovědělo 152 dětí, že nenavštěvuje žádný sportovní kroužek, což tvoří 52% z celkového počtu odpovědí. Pokud už děti některý z těchto kroužků navštěvuje, je to především florbal (34 odp.), fotbal (31 odp.) a jízda na koních spolu s aerobikem (19 odp.).

Pokud jsi odpověděl(a), že žádný sportovní kroužek nenavštěvuješ, tak proč?

Otázka č. 13 z dotazníku by nám měla pomoci pochopit, proč děti nenavštěvují sportovní kroužky, a odpovídá na výzkumnou otázku č. 3, která se ptá na důvody, proč děti navštěvují nebo nenavštěvují zájmové činnosti.

Graf č. 10 Důvody, proč děti nenavštěvují žádný sportovní kroužek

Tab. č. 13 Důvody, proč děti nenavštěvují žádný sportovní kroužek

	6. roč.	7. roč.	8. roč.	9. roč.	celkem	rel. četnost
nebaví mě sport	3	5	10	7	25	14%
není tady takový sport, který by mě bavil	5	13	9	6	33	18%
stojí to moc peněz	0	3	5	5	13	7%
nechodí tam žádný z mých kamarádů	2	0	7	2	11	6%
nevěděl jsem, že tady takový kroužek existuje	1	0	8	4	13	7%
jiný důvod	28	25	14	23	90	49%
celkem	39	46	53	47	185	100%

Z alternativních odpovědí si 33 dětí vybralo odpověď, že ve Vizovicích není takový sport, který by je bavil a 25 dětí, že je nebaví sport. Mezi nejčastější jiné důvody patří fakt, že navštěvují sportovní kroužky v jiné obci (16 odp.), nemají čas (14 odp.), mají hodně jiných kroužků (9 odp.) a nebydlí ve Vizovicích a nestíhali by dojíždět (8 odp.).

Jaký sportovní kroužek bys rád(a) navštěvoval(a), ale ve Vizovicích není?

Na výzkumnou otázku č. 2 o tom, jaké zájmové činnosti by děti ve Vizovicích přivítaly, odpovídá také tato 14. otázka z dotazníku, kde děti mohly vyjádřit své náměty na nové sportovní kroužky.

Tab.č. 14 Sportovní kroužky, které dle dětí ve Vizovicích chybí

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem
žádná odpověď	37	44	35	25	141
bojové umění	4	2	1	5	12
tanec	5	4	4	5	18
plavání	2	8	2	6	18
míčové hry	0	3	9	5	17
atletický klub	2	0	0	0	2
tenis, ping pong	2	1	0	4	7
badminton	1	1	0	3	5
střílečí hry	3	1	1	0	5
hokej, pozemní hokej	1	5	2	1	9
baseball, softball	0	1	1	1	3
in-line brusle	0	3	1	0	4
bowling	0	1	0	3	4
střelba, lukostřelba	1	0	1	1	3
motocross	0	0	1	0	1
rugby	0	0	1	0	1
futsal, fotbal pro holky	0	0	0	3	3
florbal (pro starší děti)	1	0	0	0	1
jízda na koních	1	0	0	0	1
free running	0	1	0	0	1
celkem	60	75	59	62	256

Na otázku, jaké sportovní kroužky by se jim ve Vizovicích líbily, 141 dětí vůbec neodpovědělo. Ze zbývajících odpovědí se nejčastěji vyskytovalo přání tanečního kroužku - break dance, hip hop, atd. (18 odp.), plavání (18 odp.), míčové hry – basketbal, volejbal, nohejbal, házená (17 odp.) a bojové umění (12 odp.).

Jaký jiný zájmový kroužek bys rád(a) navštěvoval(a), ale ve Vizovicích není?

Děti se také mohly vyjádřit k tomu, jestli jim zde chybí i jiné kroužky než jen sportovní a to v dotazníkové otázce č. 15, která pomáhá zodpovědět výzkumnou otázku č. 2.

Tab. č. 15 Zájmové kroužky, které dle dětí ve Vizovicích chybí

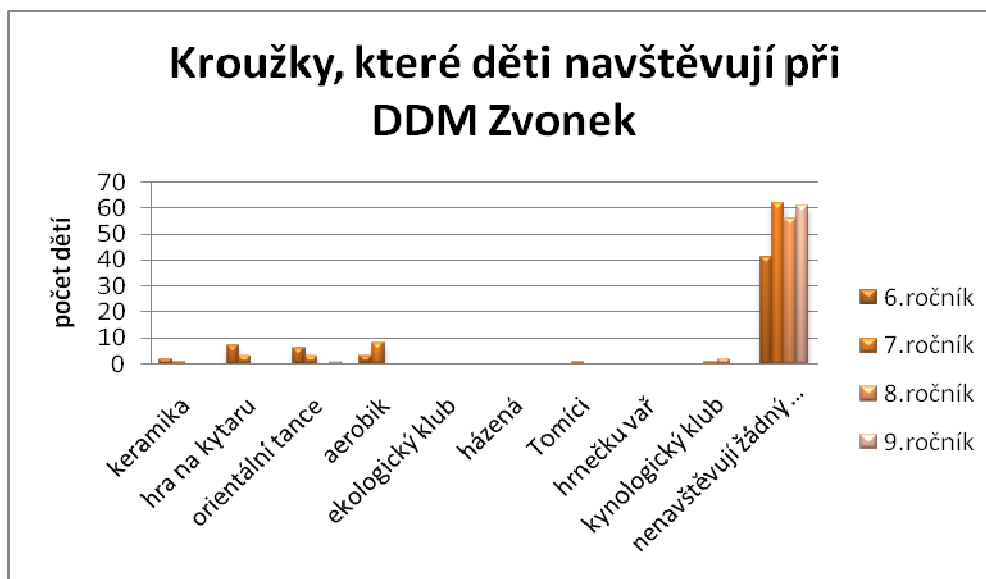
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem
žádná odpověď	37	57	45	44	183
přírodovědecký	2	0	0	0	2
modelářský	2	0	0	1	3
tvorba šperků	0	1	0	1	2
dramatický kroužek	2	1	0	2	5
výtvarný kroužek	2	1	2	1	6
keramika	1	0	0	0	1
vaření	1	0	0	0	1
fotografický kroužek	1	0	0	0	1
hudební kroužek	1	1	3	0	5
pěvecký kroužek	2	1	0	1	4
taneční kroužek	2	5	3	7	17
mažoretky, roztleskáv.	2	0	0	0	2
bojové umění	0	1	0	1	2
jazyky (španělština)	1	0	0	1	2
PC kroužek	1	3	0	1	5
šachy	0	1	0	0	1
práce s koňmi	0	1	1	2	4
agility	1	0	0	4	5
ostatní	0	3	4	0	7
celkem	58	76	58	66	258

Na tuto otázku neodpovědělo celkem 183 žáků a ti, co odpověděli, by tu nejraději měli taneční kroužek – break dance, hip hop, electric dance (17 odp.), který by dle mého názoru měl spíše patřit mezi sportovní kroužky. Jinak by zde děti přivítaly PC kroužek (5 odp.), výtvarný kroužek (6 odp.), dramatický a hudební kroužek (5 odp.).

Dům dětí a mládeže Zvonek ve Vizovicích nabízí pro děti Tvého věku tyto kroužky. Které z nich navštěvuješ?

Na výzkumnou otázku č. 2 nám dává odpověď také otázka z dotazníku č. 16, která nám říká, jaké zájmové kroužky děti navštěvují při DDM Zvonek.

Graf č. 11 Kroužky, které děti navštěvují při DDM Zvonek

Tab. č. 16 Kroužky, které děti navštěvují při DDM Zvonek

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
keramika	2	1	0	0	3	1%
hra na kytaru	7	3	0	0	10	4%
orientální tance	6	3	0	1	10	4%
aerobik	3	8	0	0	11	4%
ekologický klub	0	0	0	0	0	0%
házená	0	0	0	0	0	0%
Tomíci	0	1	0	0	1	0%
hrnečku vař	0	0	0	0	0	0%
kynologický klub	0	1	2	0	3	1%
nenavštěvují žádný z nich	41	62	56	61	220	85%
celkem	59	79	58	62	258	100%

Návštěvnost kroužků, které nabízí DDM Zvonek je velmi nízká, navštěvuje je pouze 31 dětí a to především aerobik (11 dětí), orientální tance a hru na kytaru (10 dětí).

Pokud jsi odpověděl(a), že nechodíš do žádného kroužku při DDM Zvonek, tak proč?

Důvody, které děti vedou k tomu, aby nenavštěvovaly žádný kroužek při DDM Zvonek, jsou objasněny v dotazníkové otázce č. 17, která odpovídá i na výzkumnou otázku č. 3.

Graf č. 12 Důvody, proč děti nenavštěvují zájmové kroužky, které nabízí DDM Zvonek

Tab. č. 17 Důvody, proč děti nenavštěvují zájmové kroužky, které nabízí DDM Zvonek

	6. roč.	7. roč.	8. roč.	9. roč.	celkem	rel. četnost
nic z toho by mě nebavilo	13	26	23	26	88	31%
je to spíše pro mladší děti	11	31	18	18	78	28%
žádný z mých kamarádů tam nechodí	2	8	11	4	25	9%
stojí to moc peněz	1	4	4	3	12	4%
nevěděl jsem, že takový kroužek existuje	3	4	8	4	19	7%
jiný důvod	14	17	15	14	60	21%
nevhodná odpověď			1		1	0%
celkem	44	90	80	69	283	100%

Při výběru z alternativních odpovědí nejčastěji děti odpověděly, že by je nic z toho nebavilo (88 odp.) a je to spíše pro mladší děti (78 odp.). Mezi jiné důvody patří především fakt, že má dotyčný kroužky jinde a lepší (15 odp.), nemá čas (13 odp.), nezajímá ho to (4 odp.), chodil, ale přestalo ho to bavit (4 odp.), je líný (3 odp.) nebo paří na PC (2 odp.). Objevila se zde i odpověď, že má špatnou zkušenost s jejich vedoucí (2 odp.).

Navštěvuješ Základní uměleckou školu ve Vizovicích?

18. otázka z dotazníku pomáhá odpovědět na 2. výzkumnou otázku, jaké zájmové činnosti děti navštěvují a zároveň u dětí, které ZUŠ ve Vizovicích navštěvují blíže specifikují obor, kterému se věnují.

Tab. č. 18 Návštěvnost ZUŠ ve Vizovicích

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
ano	17	17	7	4	45	18%
ne	40	57	51	58	206	82%
celkem	57	74	58	62	251	100%

ZUŠ navštěvuje pouze 18% dotázaných dětí.

Tab. č. 19 Obory ZUŠ, které jsou navštěvovány dětmi

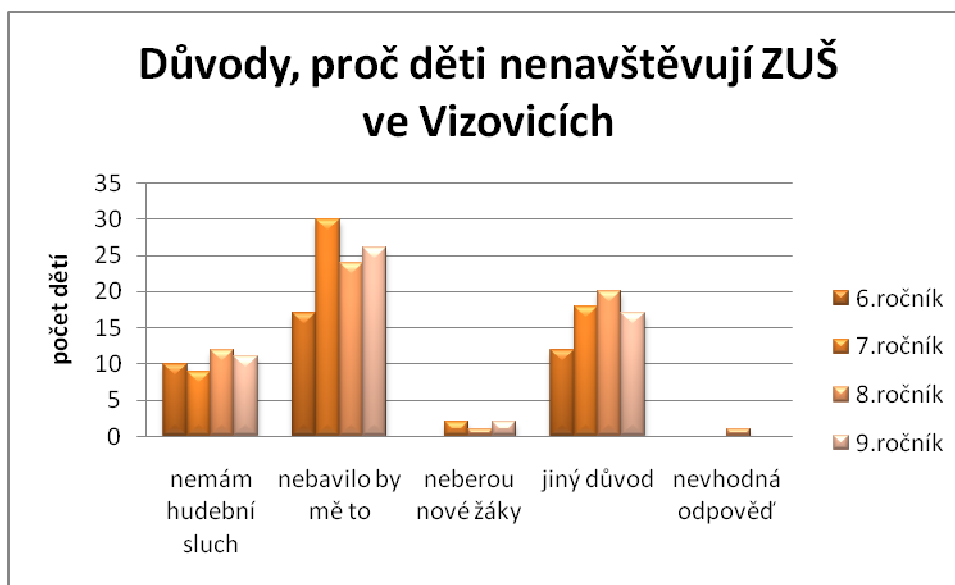
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
hudební	14	12	3	4	33	69%
taneční	3	5	4	3	15	31%
celkem	17	17	7	7	48	100%

Ze 45 dětí, které chodí do ZUŠ ve Vizovicích, navštěvuje 33 hudební a 15 taneční obor.

Pokud jsi odpověděl(a) ne, tak proč?

Na 3. výzkumnou otázku, ve které se ptáme na důvody, proč děti navštěvují či nenavštěvují zájmové činnosti, nalézáme odpovědi také u dotazníkové otázky č. 19.

Graf č. 13 Důvody, pro děti nenavštěvují ZUŠ ve Vizovicích

Tab. č. 20 Důvody, pro děti nenavštěvují ZUŠ ve Vizovicích

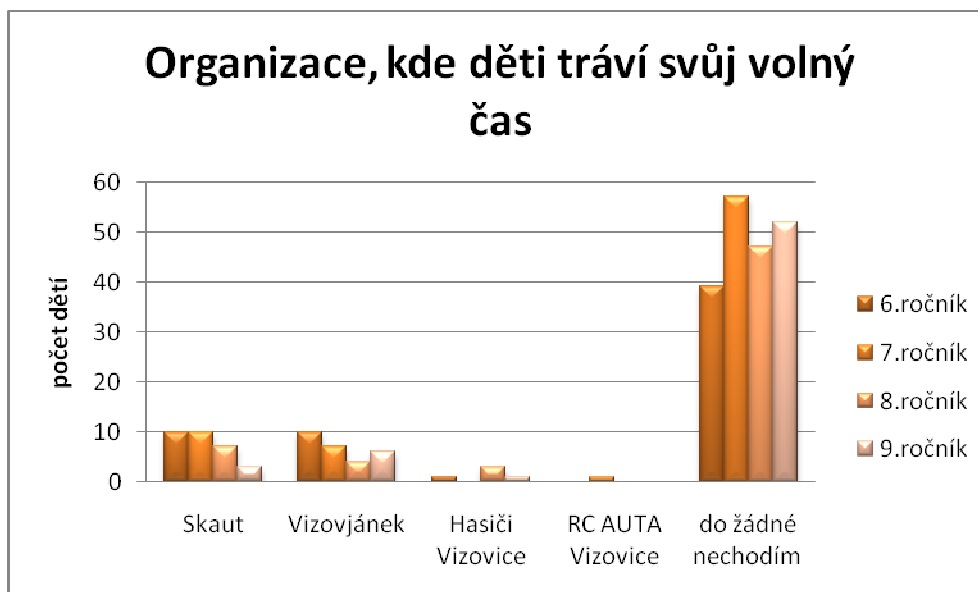
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
nemám hudební sluch	10	9	12	11	42	20%
nebavilo by mě to	17	30	24	26	97	46%
neberou nové žáky	0	2	1	2	5	2%
jiný důvod	12	18	20	17	67	32%
nevhodná odpověď			1		1	0%
celkem	39	59	58	56	212	100%

Děti nenavštěvují ZUŠ především z několika důvodů – nebavilo by je to (97 odp.) a nemají dle nich hudební sluch (42 odp.). Mezi důvody, které mohly děti samy dopsat, patří hlavně fakt, že nemají čas (11 odp.), mají hudební kroužek jinde (10 odp.), chodili, ale přestalo je to bavit (6 odp.), nechce se jim (5 odp.) nebo chodí do ZUŠ ve Zlíně (3 odp.).

Ve které z těchto organizací trávíš svůj volný čas?

Kromě zájmových činností mě také zajímalo, které organizace s volnočasovými aktivitami ve Vizovicích děti navštěvují. Na to mi bylo odpovězeno otázkou z dotazníku č. 20, která zároveň odpovídá na výzkumnou otázku č. 2.

Graf č. 14 Organizace, kde děti tráví svůj volný čas

Tab. č. 21 Organizace, kde děti tráví svůj volný čas

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
Skaut	10	10	7	3	30	12%
Vizovjáneek	10	7	4	6	27	10%
Hasiči Vizovice	1	0	3	1	5	2%
RC AUTA Vizovice	0	1	0	0	1	0%
do žádné nechodím	39	57	47	52	195	76%
celkem	60	75	61	62	258	100%

Z organizací, které byly dětem nabídnuty, jsou nejčastěji navštěvovány Skaut (30 odp.) a Vizovjáneek (27 odp.).

Navštěvuješ jiný zájmový kroužek ve Vizovicích, který zde není vypsáný?

Existovala možnost, že jsem do dotazníku nevypsala všechny zájmové činnosti, které jsou dětmi navštěvovány, proto měly možnost se vyjádřit v otázce č. 21 a zároveň tím doplnily odpovědi na výzkumnou otázku č. 2.

Tab. č. 22 Kroužky, do kterých děti chodí a nejsou zde vypsány

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem
bez odpovědi	40	64	39	56	199
TJ Orel	1	1	2	1	5
spolčo na faře	0	0	0	1	1
horolezecký	6	3	0	2	11
atletika	2	2	8	2	14
VITEK	0	0	7	0	7
angličtina	3	0	2	0	5
JS Horymír	0	2	0	0	2
tenisová kondička	3	0	0	0	3
břišní tance	0	1	0	0	1
karate	0	1	0	0	1
výtvarný kroužek	1	0	0	0	1
benzínová letadla	1	0	0	0	1
celkem	57	74	58	62	251

Mezi volnočasové aktivity, které jsou navštěvovány dětmi a nejsou jinde vypsány, patří mezi nejčastěji zmíněné atletika (14 odp.) a horolezecký kroužek (11 odp.), které pořádá ZŠ ve Vizovicích.

Proč navštěvuješ zájmové kroužky?

Důvody, proč děti navštěvují zájmové kroužky, byly zodpovězeny v dotazníku otázkou č. 22 a zároveň pomohly odpovědět na výzkumnou otázku č. 3.

Graf č. 15 Důvody, proč děti navštěvují zájmové kroužky

Tab. č. 23 Důvody, proč děti navštěvují zájmové kroužky

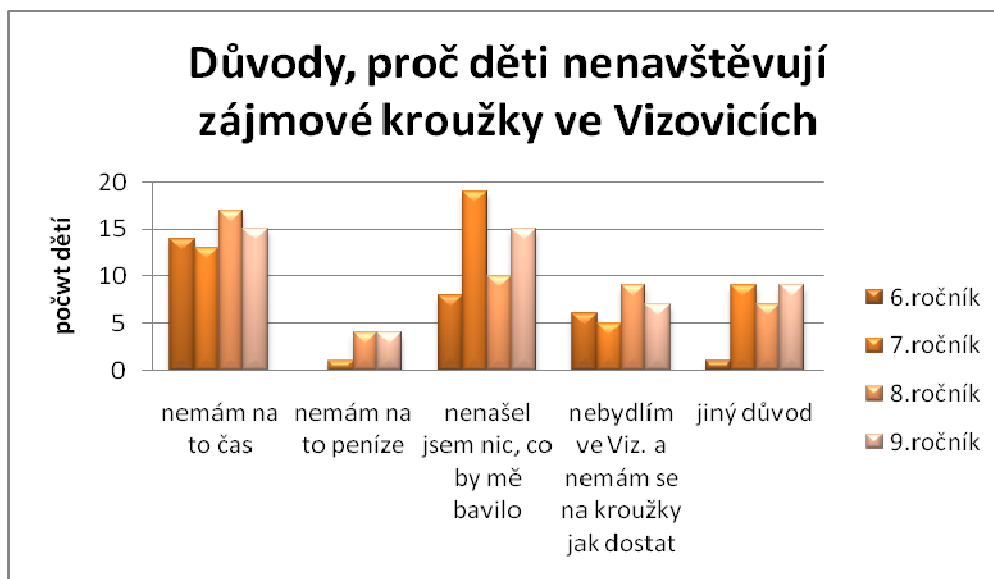
	6. roč.	7. roč.	8. roč.	9. roč.	celkem	rel. četnost
chodí tam i kamarádi	30	40	21	11	102	23%
chtějí to rodiče	8	12	5	1	26	6%
chtěl jsem vyzkoušet něco nového	23	23	9	7	62	14%
aspoň se nenudím doma	21	36	20	11	88	20%
chodím tam už od malička a baví mě to	17	23	14	21	75	17%
nenavštěvuji kroužky	15	18	26	32	91	20%
celkem	114	152	95	83	444	100%

Nejčastějším důvodem, proč děti chodí do zájmových kroužků je fakt, že tam chodí i kamarádi (102 odp.) a že se díky tomu nenudí doma (88 odp.). Naopak nejméně častá je odpověď, že to chtějí rodiče, aby navštěvovali zájmové kroužky (25 odp.).

Co je hlavním důvodem, že nenavštěvuješ žádný zájmový kroužek ve Vizovicích?

Chtěla jsem zjistit také důvody, proč děti nenavštěvují žádný zájmový kroužek ve Vizovicích a to jsem v dotazníku zjistila pomocí otázky č. 23. Tyto odpovědi mi také pomohly při zodpovězení výzkumné otázky č. 3.

Graf č. 16 Důvody, proč děti nenavštěvují zájmové kroužky ve Vizovicích

Tab. č. 24 Důvody, proč děti nenavštěvují zájmové kroužky ve Vizovicích

	6. roč.	7. roč.	8. roč.	9 roč.	celkem	rel. čet.
nemám na to čas	14	13	17	15	59	34%
nemám na to peníze	0	1	4	4	9	5%
ne našel jsem nic, co by mě bavilo	8	19	10	15	52	30%
nebydlím ve Viz., nemám se na kroužky jak dostat	6	5	9	7	27	16%
jiný důvod	1	9	7	9	26	15%
celkem	29	47	47	50	173	100%

Děti ve Vizovicích zde nenavštěvují zájmové kroužky hlavně proto, že na to nemají čas (59 odp.) a nenašli nic, co by je bavilo (52 odp.). Mezi jiné důvody by se dala zařadit informace, že mají zájmové kroužky jinde (7 odp.), že jsou raději sami (3 odp.) nebo se jim tam nelíbí (2 odp.).

Znáš Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež VITEK ve Vizovicích a víš, k čemu slouží?

Ve Vizovicích existuje Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež a já chtěla zjistit, zda děti o jeho existenci vůbec ví a také je jim zřejmé, k čemu slouží. K tomu mi pomohla otázka v dotazníku otázka č. 24, která zároveň přinesla odpověď pro výzkumnou otázku č. 4.

Tab. č. 25 Znají děti Nízkoprahové centrum pro děti a mládež VITEK ve Vizovicích?

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
ano	28	33	42	42	145	58%
ne	27	41	16	20	104	41%
bez odpovědi	2	0			2	1%
celkem	57	74	58	62	251	100%

Nízkoprahové centrum pro děti a mládež VITEK ve Vizovicích zná 58% dětí. Většinou se jedná o žáky 8. a 9. ročníků.

Tab. č. 26 K čemu slouží podle dětí VITEK

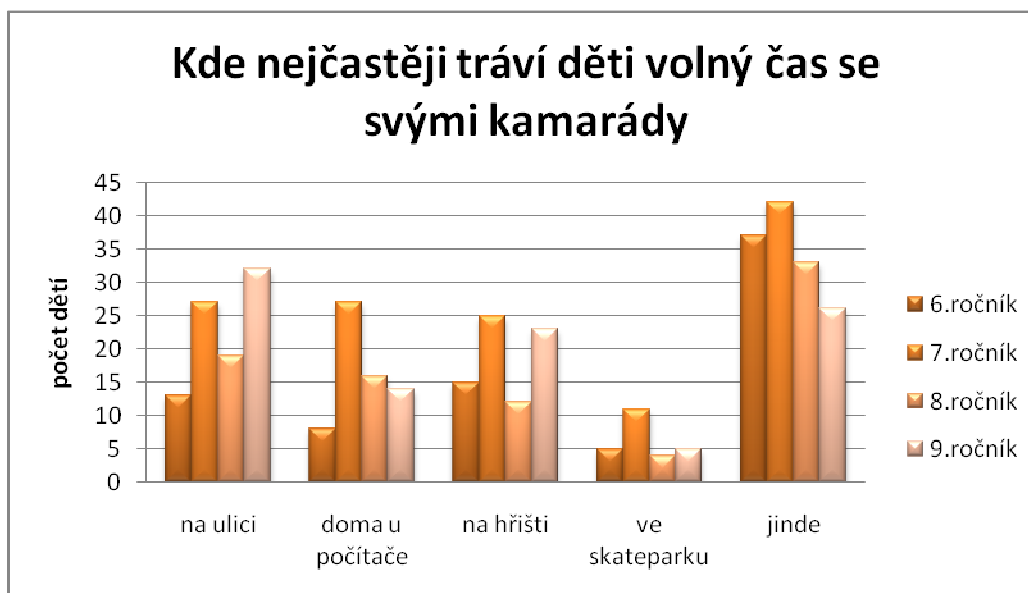
	6. roč.	7. roč.	8. roč.	9. roč.	Cel.	rel. četn.
trávení volného času, zábavy, hry	10	14	19	25	68	44%
čekání na autobus, na jiné kroužky	4	3	3	6	16	10%
poradí při problémech, pomůžou s učením	9	3	11	8	31	20%
zájmové činnosti jsou zdarma (PC, keramika, akce)	1	2	9	1	13	8%
aby se děti netoulaly po městě	1	0	4	1	6	4%
při problémech dětí s rodiči	0	1	0	2	3	2%
možnost být zde s kamarády, k odpočinku	2	0	0	1	3	2%
prevence před vznikem závislosti	0	2	0	0	2	1%
sociální služba pro děti	0	0	1	0	1	1%
aby se feťáci měli kde schovat	0	0	0	1	1	1%
bez odpovědi	2	7	0	0	9	6%
celkem	29	32	47	45	153	100%

Podle dětí VITEK především jako místo, kde mohou trávit svůj volný čas (68 odp.), kde mohou počkat na autobus nebo na další kroužek (16 odp.), ale také jako místo, kde jim poradí při problémech nebo pomůžou s učením (31 odp.).

Kde nejčastěji trávíš se svými kamarády svůj volný čas?

Na výzkumnou otázku č. 2, jakým způsobem tráví děti svůj volný čas, odpovídá také dotazníková otázka č. 25, která se ptá na to, kde tráví děti svůj volný čas se svými kamarády, kteří jsou důležitou součástí jeho života.

Graf č. 17 Kde nejčastěji tráví děti volný čas se svými kamarády

Tab. č. 27 Kde nejčastěji tráví děti volný čas se svými kamarády

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
na ulici	13	27	19	32	91	23%
doma u počítače	8	27	16	14	65	16%
na hřišti	15	25	12	23	75	19%
ve skateparku	5	11	4	5	25	6%
jinde	37	42	33	26	138	35%
celkem	78	132	84	100	394	100%

Děti se svými kamarády nejčastěji tráví svůj volný čas na ulici a to především žáci 9. ročníků (32 odp.), zatímco doma u PC se jedná především o žáky 7. ročníků (27 odp.). Mezi jiné odpovědi patří hlavně - u někoho doma (27 odp.), ve městě – pohostinství, zastávka, stadion (22 odp.), v zájmové činnosti (20 odp.), v přírodě (18 odp.), venku s kamarády a psy (16 odp.), u koní (11 odp.) či fara (4 odp.). Vyskytly se i úsměvné odpovědi, kdy jsem se dozvěděla, že je to přísně tajné nebo hlavně tam, kde je legrace.

Je ve Vizovicích podle Tebe dostatek míst, kde můžeš s kamarády trávit čas?

Děti měly také možnost v dotazníkové otázce č. 26 vyjádřit svůj názor na dostatečnost prostor, kde se mohou se svými kamarády setkávat a trávit spolu čas. Nalezneme tak odpovědi na výzkumnou otázku č. 5.

Tab. č. 28 Názor dětí, zda je ve Vizovicích dostatek míst k trávení volného času

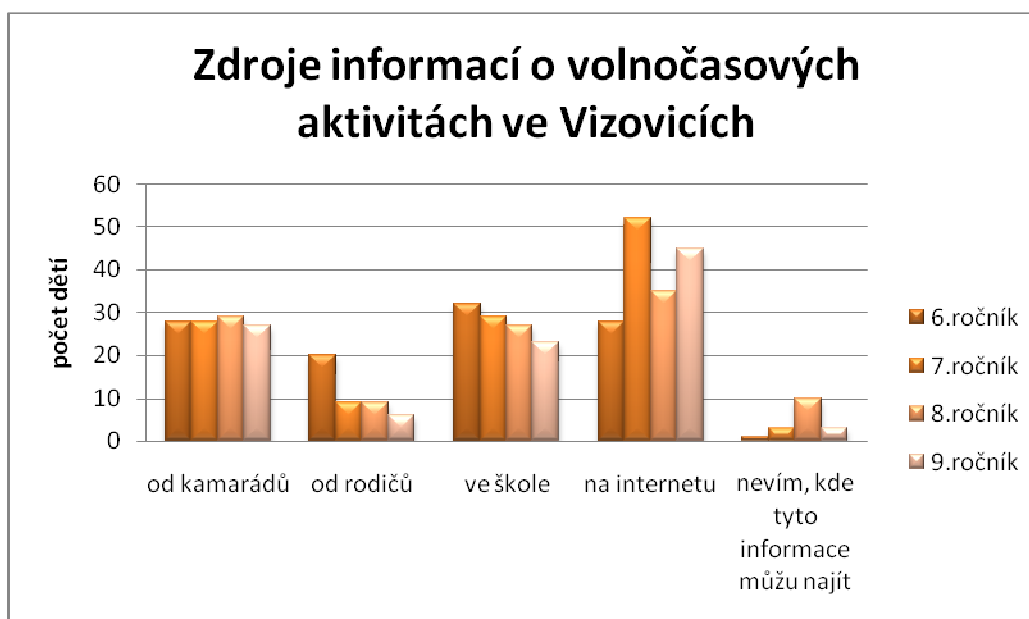
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četnost
ano	34	37	27	29	127	51%
ne	23	36	31	33	123	49%
bez odpovědi		1			1	0%
celkem	57	74	58	62	251	100%

Názory dětí na dostatečnost míst k trávení jejich volného času jsou relativně vyrovnané.

Kde můžeš najít informace o tom, jaké zájmové kroužky či jiné volnočasové aktivity můžeš ve Vizovicích navštěvovat?

Odkud děti získávají informace o volnočasových aktivitách ve Vizovicích, se dozvíme z odpovědí na otázku č. 27 a děti tímto způsobem daly odpovědi pro výzkumnou otázku č. 4, ve které jsem chtěla zjistit, jaké zdroje informací o zájmových činnostech ve Vizovicích děti využívají.

Graf č. 18 Zdroje informací pro děti o volnočasových aktivitách ve Vizovicích

Tab. č. 29 Zdroje informací pro děti o volnočasových aktivitách ve Vizovicích

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. četn.
od kamarádů	28	28	29	27	112	25%
od rodičů	20	9	9	6	44	10%
ve škole	32	29	27	23	111	25%
na internetu	28	52	35	45	160	36%
nevím, kde tyto informace můžu najít	1	3	10	3	17	4%
celkem	109	121	110	104	444	100%

Jako zdroj informací o volnočasových aktivitách dětem nejčastěji slouží internet (36% odpovědí). Rodiče jako zdroj jsou využívány především žáky 6. ročníků (20 odp.), naopak nejméně žáky 9. ročníků (6 odp.). 4% dětí vůbec neví, kde mohou tyto informace nalézt.

Co Ti ve Vizovicích chybí k tomu, abys lépe využíval svůj volný čas?

Poslední otázka v dotazníku (č. 28) umožnila dětem vyjádřit se k tomu, co jim ve Vizovicích chybí a co by zde přivítaly. Zároveň tato otázka pomáhá zodpovědět výzkumnou otázku č. 5.

Tab. č. 30 Co dětem ve Vizovicích chybí, aby lépe využily svůj volný čas

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	celkem	rel. čet.
nic nechybí	11	6	1	0	18	5%
koupaliště, bazén	29	51	27	45	152	44%
hřiště (nové, dostupné pro veřejnost,...)	10	15	4	8	37	11%
skatepark (větší, lepší, ...)	0	13	1	2	16	5%
zábavný areál	3	2	0	2	7	2%
cyklostezka, pro in-line	2	6	0	1	9	3%
nová sportovní hala pro veřejnost	0	1	0	2	3	1%
lyžařský svah	1	3	1	1	6	2%
tenisový areál	2	0	0	0	2	1%
tratička pro motocross	0	0	2	0	2	1%
posilovna	0	0	0	2	2	1%
taneční klub	0	0	0	9	9	3%
obchodní centrum	2	4	3	3	12	3%
bowling	0	2	0	5	7	2%
více wi-fi zdarma	0	2	1	0	3	1%
nové kroužky	5	0	0	4	9	3%
lesní stezka	0	2	0	0	2	1%
místo, kde by se mohli scházet	0	0	1	1	2	1%
nebydlí ve Vizovicích, je jim to jedno	0	0	2	1	3	1%
nevhodná odpověď	0	0	3	0	3	1%
bez odpovědi	5	11	17	8	41	12%
celkem	70	118	63	94	345	102%

Nejčastější odpověď od dětí bylo, že by ve Vizovicích přivítaly nové koupaliště (152 odp.) a dále hřiště, které by bylo přístupné pro veřejnost (37 odp.) – to je přání spíše žáků 6. a 7. ročníků. Žáci 9. ročníků by naopak uvítali taneční klub (9 odp.), bowling (5 odp.) a

posilovnu (2. odp.). Z výsledků také vyplývá, že 18 dětem ve Vizovicích nic nechybí a jsou zde spokojeni.

5.2 Výsledky dotazníkového šetření rodičů

Dotazník je velmi málo položek k tomu, aby informace z něj získané mohly sloužit jako relevantní podklad pro výzkum ohledně volného času dětí ve Vizovicích a proto by měl být považován spíše za sondu, která pomůže pouze doplnit informace získané od dětí.

První otázka v dotazníku pro rodiče sloužila pouze pro mé potřeby, abych si byla jistá tím, že vyplněný dotazník je od rodičů dětí staršího školního věku.

Navštěvuje Vaše dítě (dětí) některé z volnočasových aktivit nabízených ve Vizovicích?

Tato dotazníková otázka č. 2 má pouze ukázat na to, kolik rodičů z těch, co dotazník vyplnilo, má dítě navštěvující nějakou zájmovou činnost.

Tab. č. 31 Navštěvnost dětí volnočasových aktivit ve Vizovicích dle rodičů

	počet odpovědí	relativní četnost
ano	78	72%
ne	31	28%
celkem	109	100%

Děti 72% rodičů, kteří vyplnili dotazník, navštěvují volnočasové aktivity ve Vizovicích.

Zajímáte se o volný čas Vašeho dítěte?

Pomocí výsledků této dotazníkové otázky č. 3 jsem chtěla srovnat názory dětí na to, jestli se rodiče zajímají o jejich volný čas s názory rodičů a také tím odpovědět na výzkumnou otázku č. 6.

Tab. č. 32 Míra zájmu rodičů o volný čas jejich dětí

	počet odpovědí	relativní četnost
ano	100	100%
ne	0	0%
celkem	109	100%

O volný čas svých dětí se zajímá 100% dotázaných rodičů. Je ale potřeba si uvědomit, že odpověď na tuto otázku nemusí být objektivní, protože každý jedinec může mít jinou představu o zájmu.

Myslíte se, že je ve Vizovicích dostatek volnočasových aktivit pro Vaše dítě?

Dotazníková otázka č. 4 doplňuje odpovědi dětí u výzkumné otázky č. 5 ohledně toho, zda je ve Vizovicích dostatek prostor k využití volného času.

Tab. č. 33 Názor rodičů na dostatečnost volnočasových aktivit ve Vizovicích

	počet odpovědí	relativní četnost
ano	60	55%
ne	45	41%
pro starší děti ne	2	2%
bez odpovědi	2	2%
celkem	109	100%

Názor, že je ve Vizovicích dostatek volnočasových aktivit pro děti sdílí 60 rodičů. Naopak 45 rodičů si myslí, že ne a 2 rodiče přišly s názorem, že je nedostatek kroužků pro starší děti.

Jaké volnočasové aktivity pro děti podle Vás ve Vizovicích chybí?

Také 5. otázka v dotazníku rozšiřuje odpovědi dětí o názory rodičů u výzkumné otázky č. 5.

Tab. č. 34 Chybějící volnočasové aktivity dle rodičů

	počet odpovědí	relativní četnost
bez odpovědi	46	32%
sportovní kroužky	27	19%
sport pro dívky	7	5%
taneční kroužek	10	7%
bojové umění	6	4%
plavání	5	4%
hřiště (volný přístup)	5	4%
cyklostezka, in-line	4	3%
hudební kroužek (kvalitní, více)	6	4%
výtvarný kroužek pro starší děti	9	6%
dramatický kroužek	5	4%
kroužky pro starší děti	3	2%
ostatní	7	5%
spokojenost s nabídkou	2	1%
celkem	142	101%

Na tuto otázku neodpovědělo 32% dotázaných rodičů a pouze 1% je spokojených s nabídkou volnočasových aktivit pro děti ve Vizovicích. Mezi nejčastější kroužky, které zde podle rodičů chybí, patří především sportovní kroužky – atletika, házená pro starší děti, tenis, cvičení (19%), sport pro dívky – např. aerobik (5%), taneční kroužek (7%) či bojové umění (4%). A pak také kvalitní hudební kroužek (4%) a výtvarný kroužek pro starší děti (6%).

5.3 Zodpovězení výzkumných otázek a hypotéz

Výzkumné otázky jsou zodpovězeny pomocí odpovědí ze dvou zdrojů:

- Dotazníkové šetření se žáky 2. stupně Základní školy ve Vizovicích.
- Dotazníkové šetření s rodiči těchto žáků.

Na zodpovězení položených hypotéz jsou použita pouze data z dotazníkového šetření se žáky.

5.3.1 Jaké volnočasové aktivity jsou dětem staršího školního věku ve Vizovicích nabízeny?

Jako přípravu na výzkumnou část mé diplomové práci jsem kontaktovala paní místostarostku města Vizovic, abych s její pomocí zjistila, jaké volnočasové aktivity jsou ve Vizovicích nabízeny dětem staršího školního věku (tzn. ve věku 11 – 15 let) a jaké možnosti k trávení volného času zde děti mají. Dozvěděla jsem se, jaké organizace zde existují, případně i kontakty na vedoucí pracovníky a také to, že se město při řešení volného času dětí ve Vizovicích ohlíží na výsledky dotazníku, který byl loňský rok rozdán v rámci komunitního plánování dětem a mládeži ve Vizovicích. Další informace o jednotlivých organizacích a aktivitách, které nabízejí, jsem sbírala pomocí osobního setkání s vedoucím pracovníkem a telefonické a e-mailové komunikace s jednotlivými organizacemi. Čerpala jsem také z webových stránek jednotlivých organizací. Veškeré takto získané informace jsem využila při přípravě dotazníků pro žáky 6. – 9. tříd ZŠ ve Vizovicích. Po vyhodnocení dotazníků jsem zjistila, že děti navštěvují také volnočasové aktivity, které nabízí škola, dále jazykový kurz angličtiny a výtvarný kroužek v rodinném centru Beruška a „spolčo“ při farnosti.

Organizace a jejich volnočasové aktivity:

- Centrum pro rodinu
- Dům dětí a mládeže Zvonek – aerobik, ekologický klub, házená, hra na kytaru, hrnečku vař, keramika, kynologický klub, orientální tance
- Farnost Vizovice

- Hasiči Vizovice
- JS Horymír - jezdeckví
- Mateřské a rodinné centrum Beruška – výtvarný kroužek, výuka angličtiny
- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež VITEK
- RC AUTA – klub
- SK Vizovice - fotbal
- Skaut
- TJ Orel – florbal, aerobik, ping pong
- TJ Sokol – orientační běh, tenis
- Vizovjánek – folklórní tance
- Základní škola Vizovice – horolezecký kroužek, atletika
- ZUŠ – hudební a taneční obor

5.3.2 Jakým způsobem tráví děti staršího školního věku ve Vizovicích svůj volný čas?

Děti tráví nejčastěji svůj volný čas ve společnosti kamarádů, což odpovídá podle Vágnerové (1999) vývoji jejich osobnosti, kdy se pro dítě v tomto věku stávají vrstevníci důležitou součástí jejich života a vliv rodiny poněkud opadá. Můžeme si také povšimnout rozdílů mezi 6. a 9. ročníkem, kdy „devátáci“ tráví s rodinou méně času než „šestáci“. Také fakt, že sledování televize či pobyt u PC je kromě 6. ročníků pro děti přednější než čas strávený s rodinou, jen odráží celosvětový trend mezi dětmi a mládeží. Naopak potěšující by měl být pravděpodobně skutečnost, že více než polovina dětí odpověděla, že se ve svém volném čase věnují svým zálibám a koníčkům, kde se mohou realizovat.

Na otázku, kde nejčastěji děti tráví se svými kamarády svůj čas, byla odpověď ulice a to především u žáků 9. tříd, kteří spolu s žáky 8. tříd tuto odpověď ještě rozšířili o pobyt v restauraci, na zastávce nebo na tribunách fotbalového hřiště, což je dle mého názoru problém, který může vést ke vzniku sociálně-patologických jevů. Co mě překvapilo, je fakt, že druhou nejpočetnější odpovědí se stalo hřiště. Je velmi pravděpodobné, že u

starších žáků jde spíše o místo jako takové, kde se mohou setkávat s přáteli, než místo určené ke sportu. U počítače, který děti dále nejčastěji uváděly, najdeme především „sedmáky“. Z odpovědí můžeme vyčíst také skutečnost, že děti (hlavně mladší ročníky) pobývají se svými kamarády u někoho z nich doma, což odpovídá realitě dnešní doby, kdy je vidět venku stále méně dětí. Dalším častým místem, kde se setkávají se svými přáteli, je zájmová činnost, které se věnují.

Kromě neorganizovaného trávení volného času mají děti možnost zúčastňovat se nepravidelných volnočasových aktivit, čehož využívá necelých 44% dotázaných dětí a pouze u „šestáků“ je to více než polovina ročníku. Čím je žák starší, tím je jeho účast na těchto akcích menší. Nejčastěji jsou tyto aktivity pořádány DDM Zvonek, škola, skaut, TJ Orel nebo Vizovjánek.

Pak jsou zde pravidelné volnočasové aktivity ve Vizovicích, které navštěvuje více než polovina žáků, avšak jde především o žáky 6. a 7. ročníků, u starších ročníků dochází k poklesu návštěvnosti. Děti zde docházejí do zájmové činnosti převážně 1krát nebo 2-3krát týdně.

Kromě toho, že děti navštěvují zájmové činnosti ve Vizovicích, jezdí kvůli volnočasovým aktivitám i do jiných obcí. Jedná se asi o 36% dětí. Ve Zlíně nejčastěji navštěvují sportovní kroužky, které nejsou ve Vizovicích k dispozici (např. plavání, taneční kroužek, bojové umění), poté ZUŠ či výuku jazyků, která se jim zde zdá kvalitnější. Další zájmové činnosti, které děti navštěvují jinde, než ve Vizovicích, je dle mého názoru spíše ovlivněno místem bydliště. Jedná se např. o fotbal v Bratřejově, hasiče v Zádveřicích nebo orientální tance v Jasenné.

Jaké zájmové činnosti děti navštěvují?

Po vyhodnocení dotazníku jsem došla ke zjištění, že 152 dětí nenavštěvuje žádný sportovní kroužek ve Vizovicích. A pokud už nějaký sport provozují, jedná se u chlapců o florbal (34 dětí) a fotbal (31 dětí) a u dívek o aerobik (19 dětí), orientální tance (11 dětí) nebo jízda na koních, která je spojena s prací u koní (19 dětí). Ovšem to, že nemají žádný zájem o sportovní aktivitu ve Vizovicích, neznamená, že ji nenavštěvují v jiné obci.

Nabídku volnočasových aktivit DDM Zvonek využívají děti velmi málo – pouze 31 dětí. Zájem je především o hru na kytaru, orientální tance a aerobik, kdy tyto činnosti

navštěvuje kolem 10 dětí. Zájem, i když velmi malý, je i o keramiku a kynologický klub – 3 děti.

Kromě zmíněných DDM Zvonek a ZUŠ nabízí možnosti trávení volného času také jiné organizace, např. skaut, Vizovjánek či SDH Vizovice. Této možnosti využívá 56 dětí a především se jedná o skautské oddíly a Vizovjánek.

Žáci měli možnost dopsat i volnočasové aktivity, které navštěvují a které nejsou vypsány v dotazníku. Odpovědělo 52 dětí, kdy nejčastější odpovědí byla atletika a horolezecký kroužek, který pořádá samotná Základní škola. „Sedmáky“ bylo zmíněno i Nízkoprahové centrum pro děti a mládež VITEK. Mezi ostatní zmíněné zájmové činnosti patří navíc výuka anglického jazyka a výtvarný kroužek, který pořádá Beruška – mateřské a rodinné centrum pro rodinu.

Základní uměleckou školu, která nabízí dětem výuku na hudební nástroje, pěvecký sbor a muzikálový tanec, navštěvuje celkem 45 dětí. V hudebním oboru jsou převážně žáci 6. a 7. ročníků, v tanečním oboru je poměr žáků jednotlivých ročníků rovnoměrný.

Jaké zájmové činnosti by děti chtěly ve Vizovicích navštěvovat?

Děti dostaly v dotazníku prostor k tomu, aby napsaly, jaké sportovní aktivity by ve Vizovicích měly být a které by je přivedly k aktivnějšímu způsobu života. Vyjádřilo se celkově 110 dětí a mezi nejčastější přání patří taneční kroužek (např. break dance, electric dance, hip hop) – chtěly by ho všechny ročníky stejnou mírou, dále plavání (tato možnost je ve Vizovicích vyloučena, protože zde není plavecký bazén), míčové hry (např. basketbal, volejbal, nohejbal) – převážně žáky 8. ročníků a bojové umění, které by zde uvítali převážně žáci 6. a 9. ročníků. Pak se setkáváme s méně častými odpověďmi jako je stolní tenis, badminton, baseball, hokej (neuskutečnitelné, protože zde chybí zimní stadion), paintball, střelba nebo motocross.

Kromě sportovních aktivit také mohli napsat, jaké jiné volnočasové aktivity by ve Vizovicích přivítali. Svůj názor mi sdělilo 68 dětí, kdy nejčastěji se opět zmiňovaly o tanečním kroužku, který bych já spíše zařadila ke sportovním aktivitám. Žáci všech ročníků by ocenili, kdyby zde fungoval výtvarný kroužek pro starší děti, dramatický kroužek, PC kroužek nebo agility. Ostatní případné kroužky se objevují v dotaznících ojedinele.

5.3.3 Jaké jsou důvody, že děti staršího školního věku navštěvují nebo nenavštěvují zájmové činnosti ve Vizovicích?

Proč navštěvují zájmové činnosti?

Každý z nás může mít mnoho důvodů, proč se něčemu věnuje. Nejinak je tomu i u dětí. I ony mají určité motivace, které je vedou k tomu, aby se věnovaly různým volnočasovým aktivitám. Na tuto otázku odpovědělo celkem 160 dětí, které navštěvují některou ze zájmových činností a k nejčastějším důvodům patří fakt, že tam chodí i jejich kamarádi. Pouze u 9. ročníků patří k hlavnímu důvodu, proč navštěvují volnočasovou aktivitu, skutečnost, že se této aktivitě věnují již od malička a baví je to. A jsou to také oni, u koho mají rodiče nejmenší vliv na návštěvnosti zájmových činností na rozdíl od 6. a 7. tříd. Dalším příčinou se celkově stává fakt, že se nechtějí doma nudit a chtějí poznávat nové věci.

Proč nenavštěvují zájmové činnosti?

Nejprve se zaměříme na důvody, které vedou děti k tomu, že nenavštěvují sportovní kroužky ve Vizovicích. Z alternativních odpovědí zazněla nejčastěji ta, že se ve Vizovicích nevyskytuje takový sport, který by je bavil a jako další odpovídali, že je sport jako takový nebaví. Mezi jinými důvody se objevil především fakt, že chodí do sportovních kroužků v jiných obcích, mají hodně jiných kroužků než sportovních, nebydlí ve Vizovicích, a tudíž by byl pro ně problém dojíždět.

Jak už jsem napsala výše, DDM Zvonek navštěvuje jen 31 dětí z 251. Co k tomu děti vede? Nejčtenější odpovědí bylo, že by je žádný z nabízených kroužků nebavil a také konstatování, že kroužky jsou určeny spíše mladším dětem. Několik dětí také odpovědělo, že mají kroužky jinde a lepší nebo tam chodil, ale přestalo ho to časem bavit. Zájem o kroužky také může negativně ovlivnit špatná zkušenost s vedoucím této organizace, tak jak se to stalo i několika dětem.

Proč děti nechtějí navštěvovat ZUŠ ve Vizovicích? 46% z 206 dětí, které nechodí do ZUŠ, odpovědělo, že by je to nebavilo a dalším častým důvodem bylo, že nemají hudební sluch. Několik dětí napsalo, že navštěvují hudební kroužek jinde nebo chodili a přestalo je to bavit.

Celkově vzato, hlavním důvodem, proč žáci 2. stupně ZŠ nenavštěvují žádné zájmové kroužky ve Vizovicích, je skutečnost, že nemají čas – alespoň tak odpovědělo 34 % dětí. A hned za touto odpovědí následuje skutečnost, že nenašli nic, co by je bavilo, především v 7. a 9. ročníku. Někteří to odůvodňují tím, že mají zájmové kroužky jinde nebo jsou raději sami.

5.3.4 Jakou povědomost mají děti staršího školního věku o nabídce volnočasových aktivit ve Vizovicích?

Položila jsem dětem otázku, jaké znají organizace, které jim nabízí volnočasové aktivity ve Vizovicích. Bylo to z toho důvodu, že jsem tímto krokem chtěla zjistit, zda žáci vůbec vědí, že zde něco takového existuje a kde by mohli teoreticky trávit svůj volný čas. Nejznámější je pro ně DDM Zvonek, o kterém ví 195 dětí, poté následuje skaut, VITEK a SDH Vizovice. Nejméně známý je pro žáky RC AUTA, což je klub zabývající se především závody s modely automobilů a Centrum pro rodinu, který se věnuje dětem staršího školního věku především formou letních táborů a jinak se spíše zaměřuje na děti mladšího věku. Na základě těchto výsledků bych řekla, že děti znají organizace dostatečným způsobem.

Ve Vizovicích také funguje Nízkoprahové zařízení VITEK, které by mělo působit díky své nízkoprahovosti (anonymita, bezplatnost) proti vzniku sociálně-patologických jevů především u dětí, které tráví svůj volný čas neorganizovaně. Zajímalo mě, kolik dětí o existenci této organizace ví a zda vůbec vědí, k čemu slouží – 58% dětí ví, že zde toto zařízení funguje a častěji se jedná o žáky 8. a 9. tříd. Na otázku, k čemu ho mohou využívat, nejčastěji zaznělo, že k trávení volného času (hry, zábava), obzvláště od žáků 9. tříd. Starší ročníky také ocenili, že jsou zde nabízeny zájmové činnosti bezplatně (např. keramika, vaření, sporty). Podle mého názoru je velmi důležité, že děti ví, že se na toto centrum mohou obrátit se svými problémy, ať už v rodině či s učením a že funguje jako sociální služba či jako možnost prevence před vznikem závislosti. Více dětí také bere tuto organizaci za místo, kde mohou čekat na autobus nebo na jiný zájmový kroužek.

Jaké zdroje informací k tomu žáci využívají?

Nejčastějším zdrojem informací o volnočasových aktivitách je v dnešním světě počítačů internet, který využívá 36% dotázaných dětí. Tento zdroj převažuje především u „devátáků“. Ti také nejméně využívají informací o aktivitách od rodičů. S touto skutečností se spíše setkáváme u „šestáků“. Po internetu převažují informace od kamarádů a ze školy – do jednoho dotazníku mi žák přímo napsal, že „je toho plná škola“. Jen 17 dětí nevědělo, kde by informace o zájmových činnostech mohly najít.

5.3.5 Je ve Vizovicích dostatek míst pro trávení volného času dětí a co zde chybí?

Odpověď na tuto otázku jsem hledala jak u dětí, tak i u jejich rodičů.

Se skutečností, že je ve Vizovicích dostatek míst, kde se mohou děti scházet se svými kamarády, souhlasí celkově 51% dětí, avšak kladná odpověď je především mezi žáky 6. a 7. ročníků, u zbývajících ročníků převládá záporná odpověď. A co dětem nejčastěji ve Vizovicích chybí? Je to hlavně koupaliště či bazén, který by si přálo 152 dětí a následuje ho nové sportovní hřiště, které je přístupné i veřejnosti. „Sedmákům“ by se líbilo, kdyby se opravil a zvětšil skatepark, o který se podle nich nikdo nestará. „Devátáci“ nejčastěji zmínili, že by bylo příjemné mít ve Vizovicích taneční klub. Děti by také ve Vizovicích přivítaly cyklostezku, kterou by mohly využívat i pro in-line bruslení. Spokojeno s nynějším stavem je 18 dětí, převážně „šestáci“.

Na tuto otázku odpovídalo 109 rodičů, přičemž od 72% z nich děti navštěvují zájmové činnosti. Rodiče si v 55% myslí, že ve Vizovicích je dostatek volnočasových aktivit, pouze 2 rodiče zastávají názor, že jich není dostatek pro starší děti. Když rodiče měli možnost napsat, co podle nich ve Vizovicích chybí, tak se 46 rodičů nevyjádřilo, ale zbývajících odpovědi zněly především ve prospěch sportovních kroužků jako je např. atletika, házená pro starší děti, aerobik, bojové umění a pak také kroužek dramatický, výtvarný či hudební a kroužky pro starší děti. Také by stejně jako děti přivítali cyklostezku či přístupné hřiště pro veřejnost.

5.3.6 Jaký je vliv rodičů na volný čas jejich dětí?

Stejnou otázku jsem položila jak rodičům, tak i dětem, abych to mohla posléze srovnat – zda se rodiče zajímají o volný čas svých dětí. Zatímco všech 109 rodičů odpovědělo, že se zajímá o volný čas svých dětí, děti to vnímají trochu jinak – nejčastěji zaznělo, že někdy (59% dětí) a to především u žáků 7. ročníku. Mezi žáky 6. ročníků se nejčastěji objevila odpověď, že se rodiče zajímají o jejich způsob trávení volného času. To, že se rodiče nezajímají, si myslí pouze 10% dětí a to především žáci starších ročníků.

Můžeme se také podívat, jak ovlivňují rodiče život našich žáků – svůj volný čas tráví s rodinou 105 dětí z 251 a to platí zejména pro 6. a 7. ročníky, u starších dětí tato tendence klesá. Když měly děti odpovědět na otázku, proč navštěvují zájmové činnosti, tak alternativní možnost „chtějí to rodiče“ označilo pouze 26 dětí a opět především 6. a 7. ročníky. Např. u „devátáků“ se vyskytl pouze jeden žák, který označil tuto možnost. Setkala jsem se v jednom případě také s tím, že mi chlapec napsal, že nenavštěvuje zájmový kroužek proto, že ho rodiče nutí k tomu, aby do něj chodil (zprotivil se mu). Rodiče mohou své dítě ovlivňovat ohledně trávení volného času podáváním informací o volnočasových aktivitách. Tuto možnost zdroje označilo 44 dětí, mezi kterými jsou hlavně žáci 6. ročníku (20 dětí). Těmito výsledky se můžeme přesvědčit o skutečnosti, že s přibývajícím rokem dítěte se zmenšuje vliv rodičů.

5.3.7 Existují statisticky významné rozdíly v návštěvnosti zájmových kroužků dle ročníku, který navštěvují?

Nejprve jsem pomocí čárkovací metody zpracovala data získaná z dotazníku.

Tab. č. 35 Jak navštěvují zájmové kroužky jednotlivé ročníky?

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Σ
ano	42	45	25	25	137
ne	15	29	33	37	114
Σ	57	74	58	62	251

Pomocí deskripce můžeme z této tabulky vyvodit, že žáci 6. a 7. ročníků navštěvují kroužky více než žáci 8. a 9. ročníků.

Poté jsem si určila proměnné:

- nezávisle proměnná – ročník, který žák navštěvuje
- závisle proměnná – zda navštěvuje nebo nenavštěvuje volnočasovou aktivitu

K tomu, abychom si ověřili danou hypotézu, je nutné si stanovit nulovou hypotézu, která předpokládá, že mezi sledovanými jevy není souvislost.

H_0 : Míra návštěvnosti zájmových kroužků je mezi jednotlivými ročníky stejná.

H_A : Míra návštěvnosti zájmových kroužků je mezi jednotlivými ročníky rozdílná.

Pro ověření hypotézy použiji test nezávislosti chí-kvadrát, který se používá u nominálních (popř.) ordinálních dat. Ten se počítá podle vzorce:

$$\chi^2 = \sum (P-O)^2/O$$

K tomu je zapotřebí vypočítat očekávanou četnost, která je označena v závorkách za vypočítanými četnostmi.

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Σ
ano	42 (31,1)	45 (40,4)	25 (31,7)	25 (33,8)	137
ne	15 (25,9)	29 (33,6)	33 (26,3)	37 (28,2)	114
Σ	57	74	58	62	251

Pro každé pole kontingenční tabulky se vypočítá hodnota $(P-O)^2/O$ a testové kritérium χ^2 poté vypočítáme jako součet pro všechna pole kontingenční tabulky.

$$\chi^2 = (P-O)^2/O = 3,820 + 0,524 + 1,416 + 2,291 + 4,587 + 0,630 + 1,707 + 2,746 = 17,718$$

Dále je potřeba určit počet stupňů volnosti a to podle vzorce:

$$f = (r - 1)(s - 1)$$

$$f = (2 - 1)(4 - 1)$$

$$f = 3$$

Poté si určíme, s jakou hladinou významnosti budeme pracovat. Zvolila jsem 0,05 – což znamená, že je 5% možnost nesprávného rozhodnutí. Pak si vyhledáme v tabulce kritickou hodnotu pro stupeň volnosti 3 a hladinu významnosti 0,05. Viz. Příloha III.

$$\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$$

Protože vypočítaná hodnota je větší než kritická hodnota, můžeme zamítnout nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní.

Můžeme tedy přijmout hypotézu, že míra návštěvnosti je mezi jednotlivými ročníky rozdílná.

5.3.8 Existuje statisticky významný rozdíl v podílu zájmu rodičů o volný čas jejich dětí na návštěvnosti zájmových kroužků?

Opět jsem pomocí čárkovací metody zpracovala data získaná z dotazníku.

Tab. č. 36 Podíl zájmu rodičů na návštěvnosti zájmových kroužků

	Ano	Někdy	Ne	Σ
Ano	68	99	12	179
Ne	10	48	14	72
Σ	78	147	26	251

Z výsledků tabulky můžeme usoudit, že nejčastěji navštěvují zájmové kroužky děti, jejichž rodiče se o jejich volný čas zajímají jen někdy.

Určíme si proměnné:

- Nezávisle proměnná – zájem rodičů o volný čas jejich dětí
- Závisle proměnná – zda navštěvují nebo nenavštěvují volnočasové aktivity

Stanovíme si nulovou hypotézu, která předpokládá, že mezi jevy neexistuje žádnou souvislost.

H_0 : Míra návštěvnosti zájmových kroužků je stejná bez rozdílu v podílu zájmu rodičů o volný čas jejich dětí.

H_A : Míra návštěvnosti zájmových kroužků je signifikantně vyšší u dětí, jejichž rodiče se zajímají o jejich volný čas.

Pro ověření hypotézy rovněž použijí test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku jako u předchozí hypotézy.

$$\chi^2 = (P-O)^2/O$$

Očekávaná četnost, která je k výpočtu potřeba, je označena v závorkách.

	Ano	Někdy	Ne	Σ
Ano	68 (55,6)	99 (104,8)	12 (18,5)	179
Ne	10 (22,4)	48 (42,2)	14 (7,5)	72
Σ	78	147	26	251

Pro každé pole kontingenční tabulky se vypočítá hodnota $(P-O)^2/O$ a testové kritérium χ^2 a poté vypočítáme jako součet pro všechna pole kontingenční tabulky.

$$\chi^2 = (P-O)^2/O = 2,765 + 0,320 + 2,283 + 6,864 + 0,797 + 5,633 = \mathbf{18,662}$$

Počet stupňů volnosti:

$$f = (r - 1)(s - 1)$$

$$f = (2 - 1)(3 - 1)$$

$$f = 2$$

Hladinu významnosti jsem si pro tento případ zvolila 0,05. Poté si v tabulce vyhledáme kritickou hodnotu pro stupeň volnosti 2 a hladinu významnosti 0,05.

$$\chi^2_{0,05}(2) = 5,991$$

Vypočítaná hodnota je vyšší než hodnota kritická, můžeme tedy odmítnout nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní.

Přijímáme tedy hypotézu, že míra návštěvnosti je signifikantně vyšší u dětí, jejichž rodiče se zajímají o jejich volný čas.

5.3.9 Existuje statisticky významný podíl bydliště žáka na faktu, že nenavštěvuje žádnou zájmovou činnost ve Vizovicích?

Pomocí čárkovací metody jsem zpracovala data z dotazníků vyplněných dětmi.

Tab. č. 37 Podíl bydliště žáka na návštěvnosti volnočasových aktivit

	Bydlí	Nebydlí	Σ
Navštěvuje	97	40	137
Nenavštěvuje	57	57	114
Σ	154	97	251

Pomocí deskripce můžeme z tabulky vyvodit, že žáci, kteří bydlí ve Vizovicích, více navštěvují zájmové činnosti ve Vizovicích.

Určíme si proměnné:

- Nezávisle proměnná – bydliště žáka
- Závisle proměnná – návštěvnost zájmových činností ve Vizovicích

Stanovíme si nulovou hypotézu, která předpokládá, že mezi jevy neexistuje žádný vztah.

H_0 : Bydliště žáka 2. stupně ZŠ ve Vizovicích nemá podíl na faktu, že nenavštěvuje žádnou zájmovou činnost ve Vizovicích.

H_A : Bydliště žáka 2. stupně ZŠ ve Vizovicích má podíl na faktu, že nenavštěvuje žádnou zájmovou činnost ve Vizovicích.

Pro ověření hypotézy použijí test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku, které se dá využít v případě, že proměnné, u kterých prověřujeme vztah, může nabývat pouze dvou alternativních kvalit.

Pro výpočet použijeme tento vzorec:

$$\chi^2 = n (ad - bc)^2 / (a + b) (a + c) (b + d) (c + d)$$

Tab. č. 38 Schéma čtyřpolní tabulky

	α	$non \alpha$	
β	a	b	$a + b$
$non \beta$	c	d	$c + d$
	$a + c$	$b + d$	n

$$\chi^2 = 251 \cdot (5529 - 2280)^2 / 137 \cdot 154 \cdot 97 \cdot 114 = \mathbf{11, 357}$$

Čtyřpolní tabulka má 1 stupeň volnosti, tudíž srovnáváme vypočítanou hodnotu s hodnotou kritickou pro 1 stupeň volnosti a hladinou významnosti, kterou jsme si zvolili. Zvolila jsem hladinu významnosti 0,05.

$$\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$$

Vypočítaná hodnota je větší než hodnota kritická a proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní.

Přijímáme tedy hypotézu, že bydliště žáka má podíl na faktu, že nenavštěvuje žádnou zájmovou činnost ve Vizovicích.

5.4 Shrnutí výzkumu

Na základě výsledků mého výzkumu jsem zjistila, že děti tráví převážně svůj volný čas se svými kamarády, poté se věnují svým zálibám a PC a pak přichází na řadu čas strávený s rodinou, kdy s přibývajícím věkem dítěte má takto strávený čas tendenci klesat. Volnočasové aktivity, které jsou dětem ve Vizovicích nabízeny, navštěvuje více než polovina dotázaných žáků, ale jedná se především o žáky 6. a 7. ročníků. Informace o tom, jaké volnočasové aktivity ve Vizovicích existují, starší děti získávají především z internetu, mladší ročníky naopak od rodičů. Také v oblasti trávení volného času v zájmových činnostech se setkáváme se skutečností, že s přibývajícím věkem dítěte se snižuje hladina návštěvnosti těchto činností. Starší děti ztrácejí o tyto činnosti zájem a raději tráví svůj volný čas neorganizovaným způsobem (posedáváním na hřišti, u kamarádů doma a starší děti navštěvují nejraději obchodní centra a pohostinství) a to především se svými kamarády, což zřejmě souvisí také s vývojem jejich osobnosti. Ale pokud nějakou organizovanou činnost navštěvují, je to především proto, že tam chodí už od malička a baví je to. Více jak 60% dětí také nenavštěvuje žádný sportovní kroužek ve Vizovicích, avšak existuje zde možnost, že ho navštěvují v jiné obci. Ani DDM Zvonek není dětmi staršího školního věku hojně navštěvován, chodí do něj pouze 31 dětí z 251 a to především z toho důvodu, že jsou tyto kroužky hodnoceny slovy „je to pro menší děti“ či že by je to nebavilo. Zjistila jsem také, že děti často dojíždí kvůli zájmovým činnostem do Zlína (především do sportovních kroužků a kvalitnějších kurzů jazyků) nebo je navštěvují

v místě svého bydliště, které není totožné s působištěm školy a to především z toho důvodu, že je pro ně obtížnější dojíždět kvůli zájmovým činnostem do Vizovic. Mezi organizace ve Vizovicích, jejichž volnočasových aktivit děti nejčastěji využívají, jsou - ZUŠ, SK Vizovice, Vizovjánek, Orel, skaut nebo Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež VITEK. Pomocí výzkumu jsem došla k závěru, že faktory jako jsou bydliště dítěte, ročník, do kterého dítě chodí a zájem rodičů o volný čas dítěte, mají vliv na návštěvnost volnočasových aktivit. Výsledky výzkumu poukazují také na skutečnost, že ačkoliv všichni dotázaní rodiče se podle vlastních slov zajímají o volný čas svých dětí, podle dětí mají rodiče vliv na jejich volný čas většinou jen v 6. a 7. ročníku, a právě tito žáci také nejčastěji navštěvují některou ze zájmových činností. Na otázku, co dětem ve Vizovicích chybí, se nejčastější odpovědí stalo koupaliště nebo bazén, také sportovní hřiště přístupné i veřejnosti, které zde taktéž chybí, případně i cyklostezka vhodná i pro in-line bruslení. Také od rodičů zazněly odpovědi podobného rázu a navíc přidali i názor, že zde podle nich chybí především sportovní aktivity pro starší děti.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zaměřila na zmapování způsobů trávení volného času dětí staršího školního věku ve Vizovicích, kdy jsem chtěla zjistit, jakým způsobem děti tráví svůj volný čas, zda navštěvují některé z volnočasových aktivit nabízených ve Vizovicích nebo zda dojíždí za svými zájmy do jiných měst či obcí. Také mě zajímalo, jaké důvody mají děti k tomu, aby chodily do zájmových činností či naopak, proč je nenavštěvují. Nabídla jsem v dotazníku dětem také prostor, kde mohly vyjádřit svůj názor na to, co jim ve Vizovicích chybí a to jak v zájmových činnostech, tak v prostorách, kde by se mohly trávit svůj volný čas. To jsem doplnila i o názory rodičů na problematiku volného času.

Pokud bych měla zhodnotit tvorbu své diplomové práce, byla pro mne zajímavá a získala jsem díky ní spoustu nových poznatků a vědomostí. Díky přípravy k teoretické části práce jsem se setkala s různými výzkumy z oblasti volného času dětí. Velké překvapení bylo pro mě odpoledne strávené nabízením dotazníků rodičům dětí staršího školního věku a to z toho důvodu, že jsem moc nepočítala s tím, že rodiče budou tak vstřícní a většinou mi dotazník vyplní. Někteří se mnou i na toto téma vedli rozhovor, kdy mi sdělovali své názory na volnočasové aktivity dětí ve Vizovicích. Velmi také oceňuji vstřícný přístup vedení Základní školy, která mi umožnila sběr dat a většinou pozitivní přístup žáků k vyplňování dotazníků. Bohužel se našli i takoví, kteří měli negativní přístup a dávali to najevo nepatřičnými písemnými projevy nebo ho vyplnily očividně ledabyle. Toto však bylo vyrovnáno příjemnými vzkazy od žáků, kteří mi přáli hezký den nebo jen děkovali za „zabitý čas“ ve vyučování.

Práce je rozdělena na dvě části, kdy teoretickou část jsem zaměřila na vymezení pojmů, které se vztahují k problematice volného času jako je samotný pojem volný čas, jeho vývoj v historii, výchovu ve volném čase a funkce volného času. Charakterizovala jsem činitele, kteří ovlivňují způsob trávení volného času a vývojové období dětí staršího školního věku. Také jsem popsala město Vizovice a organizace, které se zde věnují volnočasovým aktivitám pro děti a mládež.

V empirické části jsem si stanovila cíl výzkumu, položila jsem si výzkumné otázky, popsala práci na předvýzkumu své diplomové práce (cíle, výzkumný vzorek a výsledky) a metody samotného výzkumu. Ke sběru dat jsem použila kvantitativní metodu – dotazníkové šetření. Poté jsem data v analytické části zpracovala, interpretovala výsledky a zodpověděla výzkumné otázky a hypotézy.

Z výsledků výzkumu usuzuji, že děti staršího školního věku mají ve Vizovicích teoreticky dostatečný výběr z volnočasových aktivit a děti mají povědomost o tom, jaké organizace s volnočasovými aktivitami ve Vizovicích existují. Je ovšem možné, že je nabídka těchto aktivit nezaujala a věnují se zájmovým činnostem někde jinde. Také jsem zjistila, že se stoupajícím věkem dítěte dochází ke snižování vlivu rodiny na volný čas dítěte, dítě raději tráví čas se svými kamarády a také častěji tráví svůj volný čas neorganizovaným způsobem.

Má doporučení pro praxi se týkají především organizací, které nabízí dětem volnočasové aktivity (zařazuji zde i školu). Způsob, jakým dítě tráví svůj volný čas, je ovlivněn především výchovou a přístupem k volnému času v rodině, který může být bohužel i nepříznivý pro zdravý vývoj dítěte. Děti by měly mít možnost rozvíjet své schopnosti a dovednosti, možnost se seberealizovat v činnosti, která ho baví a kde může být úspěšný, mít místo, kde si může odpočinout či se setkávat s kamarády se stejnými zájmy. A to je, podle mého názoru, možné především v zájmových činnostech, které mohou organizace dětem nabídnout. Většina organizací se zaměřuje hlavně na děti do 12 let a to je, podle mě, velký problém. Škola by, dle mého názoru, měla věnovat svým žákům čas na výchovu ke zdravému životnímu stylu, která zahrnuje osvojování sociálních kompetencí, budování pozitivních hodnot vůči volnému času a vést žáky za pomoci tělesné výchově k pohybové aktivitě, která podporuje zdravý vývoj jedince a snižuje napětí a stres, kterému jsou děti často vystavováni. Dále bych ráda doporučila městu Vizovice, aby se pokusilo vytvořit více míst, kde by se děti a mládež mohla ve svém volném čase setkávat s přáteli či se věnovat svým zájmům (např. hřiště, které by bylo kdykoliv přístupné veřejnosti a kde by se mohli věnovat míčovým hrám, atletice, atd.). Bohužel vím, že vše záleží na finančních možnostech města.

Přínos této práce vidím ve zmapování oblasti trávení volného času dětí staršího školního věku ve Vizovicích. Zjistíme, jakým způsobem a s kým děti nejčastěji tráví svůj volný čas, zda navštěvují volnočasové aktivity, proč navštěvují zájmové činnosti nebo naopak proč nenavštěvují, jaké organizace děti znají a jakým způsobem se o volnočasových aktivitách dovídají. Také máme možnost zjistit, jaké zájmové kroužky by děti přivítaly a co jim ve Vizovicích chybí, aby lépe trávily svůj volný čas.

Myslím si, že tyto poznatky, získané kvantitativní metodou, by mohly být podnětem pro výzkum, který by se problematice trávení volného času dětí staršího školního věku ve Vizovicích věnoval hlouběji a to např. formou rozhovorů, které by mohly lépe objasnit

pohnutky dětí, proč navštěvují nebo nenavštěvují volnočasové aktivity a jakou roli hraje v jejich volném čase socioekonomická úroveň rodiny, vzdělání rodičů či charakter rodiny. Výzkumů, které se věnují volnému času, je mnoho a hlavní institucí, která tyto výzkumy provádí, je Národní institut dětí a mládeže, který spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Existují však rozdíly ve způsobech trávení volného času např. podle velikosti obce nebo města, podle struktury obyvatelstva nebo podle ekonomických možností dané oblasti. A proto si myslím, že pokud chceme řešit problematiku volného času u dětí a mládeže v dané obci nebo městě, je potřeba provádět výzkumy právě zde a nejen zevšeobecňovat dle celorepublikových výzkumů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BOCAN, Miroslav et al., 2012. *Děti v ringu dnešního světa*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, [cit. 2013-03-22]. ISBN 978-80-87449-24-0.

CALDWELL, Linda L. et al., 2004. *Preliminary effects of a leisure education program to promote healthy use of free time among middle school adolescents*. [online]. In: Journal of Leisure Research, Volume: 36 No: 3 pp. 310-335. ISSN 0022-2216. [cit. 2013-03-15].

Dostupné z:

<http://www.personal.psu.edu/faculty/l/l/lc7/Preliminary%20Evidence%20PDF.pdf>

CENTRUM PRO RODINU VIZOVICE, O nás. *cpr-vizovice.stipa.cz* [online]. ©2013 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: http://cpr-vizovice.stipa.cz/?page_id=147

ČESKO, Vyhláška č. 74/2005 ze dne 9. února 2005, po novelizaci ve znění 279/2012 Sb. o zájmovém vzdělávání. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 97, s. 3599. ISSN 1211-1244.

DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE ZVONEK VIZOVICE, Úvod. *ddmzvonek.cz* [online]. ©2009 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <http://www.ddmzvonek.cz/Uvod.php>

GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.

HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kol., 2007. *Školní družina*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-268-3.

HOFBAUER, Břetislav, 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogické výzkumu : Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANDOUREK, Jan, 2001. *Sociologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-535-0.

KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ, 2005. *Výchova a volný čas : vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Univerzitní institut, Ústav pedagogických věd. ISBN 80-731-8266-1.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. aktual. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.

MATEŘSKÉ A RODINNÉ CENTRUM BERUŠKA VIZOVICE, O berušce. *beruška-vizovice.cz* [online]. ©2010-2013 [cit. 2013-03-21].

Dostupné z: <http://www.beruska-vizovice.cz/o-berusce/>

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ, 2003. *Mládež a delikvence*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-771-X.

MŠMT, 2002. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. [online] Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, odbor pro mládež. [cit. 2013-03-21].

Dostupné z: www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/olnycas.pdf

MUNGER, Richard L., 2005. *Changing Children's Behavior by Changing the People, Places, and Activities in Their Lives*. Nebraska: Boys Town Press, [cit. 2013-02-28]. ISBN 1-889322-68-7.

Dostupné z:

http://books.google.cz/books?id=llq6uUlwqucC&pg=PA20&dq=free+time+of+children&hl=cs&sa=X&ei=2T1LUamzKYbFPZ6_geAI&ved=0CFgQ6AEwBzgK#v=onepage&q=free%20time%20of%20children&f=false

NĚMEC, JIŘÍ, 2002. *Od prožívání k požitkářství*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-006-9.

OREL, Profil Orla. *Orel.cz* [online]. ©2009-2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: http://www.orel.cz/?ukaz=profil_orla

ORIENTAČNÍ BĚH, Co je orientační běh. *obvizovice.cz* [online]. ©2013 [cit. 2013-03-21].

Dostupné z: <http://www.obvizovice.cz/index.php/co-je-orientacni-beh>

PÁVKOVÁ, Jiřina et al., 2002. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 3. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 2009. *Pedagogický slovník*. 6. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

RC AUTA, Historie. *rc.cizovice.wz.cz* [online]. ©2007 [cit. 2013-02-28].

Dostupné z: <http://www.rcvizovice.wz.cz/historie.html>

SPOUSTA, Vladimír et al., 1994. *Teoretické základy výchovy ve volném čase : Úvod do studia pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická. ISBN 80-210-1007-X.

SPOUSTA, Vladimír et al., 1998. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. ISBN 80-210-1275-7.

ŠIMKOVÁ, Svatava. Děti přetěžované a zanedbávané. In: *Národní institut dětí a mládeže : Klíče pro život*. [online]. [cit. 2013-03-08].

Dostupné z: <http://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/zdrave-klima-v-zajmovem-vzdelavani/realizace/deti-pretezovane-a-zanedbavane>

TJ SOKOL, Historie. *tjsokolvizovice.cz* [online]. ©2009 [cit. 2013-02-28].

Dostupné z: http://www.tjsokolvizovice.cz/index.php?p=1_13_Historie

Třetí dimenze : přetěžování dětí v jejich volném čase. Rozhlas, Český rozhlas Leonardo, 13. září 2012 ve 14 hodin.

Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2721454>

VÁGNEROVÁ, Marie, 1999. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.

VIZOVICE, Výstup komunitního plánování – Komunitní plán rozvoje sociálních služeb na Vizovicku a Slušovicku. *vizovice.eu* [online]. Vloženo 30.05.2012 [cit. 2013-03-15].

Dostupné z:

http://www.vizovice.eu/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/PDF/Odbory/soc/kpss/2012/komunitni_plan.pdf

VIZOVICE, SK Vizovice. *vizovice.eu* [online]. Vloženo 14.05.2008 [cit. 2013-03-15].

Dostupné z: <http://www.vizovice.eu/sport-a-rekreace/sk-vizovice/vznik-a-cinnost-oddilu-sk-vizovice.html>

VIZOVICE, Středisko Naděje Vizovice. *vizovice.eu* [online]. Vloženo 11.08.2010 [cit. 2013-03-15].

Dostupné z: <http://www.vizovice.eu/sport-a-rekreace/vitek/2007-08-16.html>

Vizovice v číslech. *Vizovské noviny*. 20. 2. 2013, č. 1/2013, s. 13.

VIZOVJÁNEK. O nás. *vizovjanek.estranky.cz* [online]. ©2013 [cit. 2013-03-23].

Dostupné z: <http://www.vizovjanek.estranky.cz/clanky/o-nas.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Aj.	A jiné
Atd.	A tak dál
Cit.	Citováno
Č.	Číslo
DDM	Dům dětí a mládeže
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Např.	Například
Odp.	Odpověď
Pol.	Polovina
s.	Strana
Sb.	Sbírka
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1. Bydlíš ve Vizovicích?.....	53
Graf č. 2 Způsob trávení volného času dětí.....	54
Graf č. 3 Zájem rodičů o volný čas jejich dětí.....	55
Graf č. 4 Účast dětí na nepravidelných volnočasových aktivitách ve Vizovicích.....	56
Graf č. 5 Míra návštěvnosti zájmových kroužků ve Vizovicích.....	57
Graf č. 6 Četnost návštěvnosti zájmových kroužků ve Vizovicích.....	58
Graf č. 7 Míra návštěvnosti zájmových kroužků jinde než ve Vizovicích.....	59
Graf č. 8 Organizace, které nabízí volnočasové aktivity a děti je znají.....	60
Graf č. 9 Sportovní kroužky, které děti ve Vizovicích navštěvují.....	61
Graf č. 10 Důvody, proč děti nenavštěvují žádný sportovní kroužek.....	63
Graf č. 11 Kroužky, které děti navštěvují při DDM Zvonek.....	66
Graf č. 12 Důvody, proč děti nenavštěvují zájmové kroužky, které nabízí DDM Zvonek..	67
Graf č. 13 Důvody, proč děti nenavštěvují ZUŠ ve Vizovicích.....	69
Graf č. 14 Organizace, kde děti tráví svůj volný čas.....	70
Graf č. 15 Důvody, proč děti navštěvují zájmové kroužky.....	72
Graf č. 16 Důvody, proč děti nenavštěvují zájmové kroužky ve Vizovicích.....	73
Graf č. 17 Kde nejčastěji tráví děti volný čas se svými kamarády.....	75
Graf č. 18 Zdroje informací pro děti o volnočasových aktivitách ve Vizovicích.....	77

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1 Rozdělení dětí dle věku.....	52
Tab. č. 2 Počet dětí v jednotlivých ročnících.....	53
Tab. č. 3 Rozdělení dětí dle pohlaví.....	53
Tab. č. 4 Bydlíš ve Vizovicích?.....	54
Tab. č. 5 Způsob trávení volného času dětí.....	55
Tab. č. 6 Zájem rodičů o volný čas jejich dětí.....	56
Tab. č. 7 Účast dětí na nepravidelných volnočasových aktivitách ve Vizovicích.....	56
Tab. č. 8 Míra návštěvnosti zájmových kroužků ve Vizovicích.....	57
Tab. č. 9 Četnost návštěvnosti zájmových kroužků ve Vizovicích.....	58
Tab. č. 10 Míra návštěvnosti zájmových kroužků jinde než ve Vizovicích.....	59
Tab. č. 11 Organizace, které nabízí volnočasové aktivity a děti je znají.....	60
Tab. č. 12 Sportovní kroužky, které děti ve Vizovicích navštěvují.....	62
Tab. č. 13 Důvody, proč děti nenavštěvují žádný sportovní kroužek.....	63
Tab. č. 14 Sportovní kroužky, které dle dětí ve Vizovicích chybí.....	64
Tab. č. 15 Zájmové kroužky, které dle dětí ve Vizovicích chybí.....	65
Tab. č. 16 Kroužky, které děti navštěvují při DDM Zvonek.....	66
Tab. č. 17 Důvody, proč děti nenavštěvují zájmové kroužky, které nabízí DDM Zvonek.....	67
Tab. č. 18 Návštěvnost ZUŠ ve Vizovicích.....	68
Tab. č. 19 Obory ZUŠ, které jsou navštěvovány dětmi.....	68
Tab. č. 20 Důvody, proč děti nenavštěvují ZUŠ ve Vizovicích.....	69
Tab. č. 21 Organizace, kde děti tráví svůj volný čas.....	70
Tab. č. 22 Kroužky, do kterých děti chodí a nejsou zde vypsány.....	71
Tab. č. 23 Důvody, proč děti navštěvují zájmové kroužky.....	72
Tab. č. 24 Důvody, proč děti nenavštěvují zájmové kroužky ve Vizovicích.....	73
Tab. č. 25 Znají děti Nízkoprahové centrum pro děti a mládež VITEK ve Vizovicích?.....	74

Tab. č. 26 K čemu slouží podle dětí VITEK.....	74
Tab. č. 27 Kde nejčastěji tráví děti volný čas se svými kamarády.....	75
Tab. č. 28 Názor dětí, zda je ve Vizovicích dostatek míst k trávení volného času.....	76
Tab. č. 29 Zdroje informací pro děti o volnočasových aktivitách ve Vizovicích.....	77
Tab. č. 30 Co dětem ve Vizovicích chybí, aby lépe využily svůj volný čas.....	78
Tab. č. 31 Návštěvnost dětí volnočasových aktivit ve Vizovicích dle rodičů.....	79
Tab. č. 32 Míra zájmu rodičů o volný čas jejich dětí.....	80
Tab. č. 33 Názor rodičů na dostatečnost volnočasových aktivit ve Vizovicích.....	80
Tab. č. 34 Chybějící volnočasové aktivity dle rodičů.....	81
Tab. č. 35 Jak navštěvují zájmové kroužky jednotlivé ročníky?.....	89
Tab. č. 36 Podíl zájmu rodičů na návštěvnosti zájmových kroužků.....	91
Tab. č. 37 Podíl bydliště žáka na návštěvnosti volnočasových aktivit.....	93
Tab. č. 38 Schéma čtyřpolní tabulky.....	94

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A

Příloha I – Dotazník pro děti staršího školního věku

Příloha II – Dotazník pro rodiče

Příloha III – Kritické hodnoty testového kritéria chí-kvadrát

Přílohy B – vazba zvlášť

- Vyplněné dotazníky dětí staršího školního věku
- Vyplněné dotazníky rodičů

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO DĚTI STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU O JEJICH ZPŮSOBU TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

DOTAZNÍK PRO DĚTI STARŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU O JEJICH ZPŮSOBU TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

Jmenuji se Zuzana Maderová a studuji magisterský obor Sociální pedagogiky ve Zlíně. Chtěla bych Tě požádat o vyplnění dotazníku ohledně Tvého způsobu trávení volného času, který bude sloužit jako podklad k výzkumu pro mou diplomovou práci **Způsoby trávení volného času dětí staršího školního věku ve Vizovicích**. Tento dotazník je anonymní, snaž se jej proto, prosím, vyplnit samostatně. Tvé odpovědi, prosím, zaškrtni. Děkuji Ti za Tvůj čas.

Volný čas = je to doba, kdy si své činnosti můžeš svobodně vybrat, děláš je dobrovolně a rád(a). Zahrnuje dobu pro odpočinek, zábavu, zájmové činnosti či zájmové vzdělávání. Nepatří sem však vyučování a doba potřebná pro přípravu na něj, povinnosti v domácnosti a také jídlo, spánek, hygiena či zdravotní péče.

1. Kolik máš roků.....
2. Ročník, který navštěvuješ.....
3. Jsi dívka chlapec
4. Bydlíš ve Vizovicích?
 ano ne
5. Jak trávíš svůj volný čas? (**možnost více odpovědí**)
 s rodinou věnuji se svým zálibám, koníčkům
 s kamarády venku u PC, TV
 sám četbou, poslechem hudby
 jinak, napiš jak.....
6. Zajímají se rodiče o Tvůj způsob trávení volného času, případně ho i ovlivňují?
 ano
 někdy
 ne

7. Účastníš se nějakých nepravidelných volnočasových aktivit ve Vizovicích? (např. výlety, sportovní turnaje, tábory, atd.)

- ano ne

Kdo je většinou organizuje.....

8. Navštěvuješ nějaké zájmové kroužky ve Vizovicích?

- ano
 ne

9. Pokud jsi odpověděl(a) ano, kolikrát týdně je navštěvuješ?

- 1x
 2 – 3x
 4 – 5x

10. Navštěvuješ zájmové kroužky i v jině než ve Vizovicích?

- ano ne

Pokud jsi odpověděl(a) ano, tak napiš jaké.....

11. Znáš organizace, které ti nabízí volnočasové aktivity? Zakřížkuj všechny ty, které znáš.

☐ Dům dětí a mládeže Zvonek	☐ SK Vizovice
☐ TJ Orel	☐ Základní umělecká škola
☐ Skaut	☐ TJ Sokol
☐ Centrum pro rodinu	☐ Mateřské a rodinné centrum Beruška
☐ Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež VITEK	
☐ Hasiči Vizovice	☐ RC AUTA

12. Které ze sportovních kroužků ve Vizovicích navštěvuješ? (**možnost více odpovědí**)

☐ tenis	☐ stolní tenis (ping pong)
☐ fotbal	☐ florbal
☐ aerobik	☐ orientální tance
☐ házená	☐ orientační běh
☐ jízda na koních	☐ nenavštěvuji žádný

13. Pokud jsi odpověděl(a), že žádný sportovní kroužek nenavštěvuješ, tak proč:

- nebaví mě sport
 není tady takový sport, který by mě bavil
 stojí to moc peněz
 nechodí tam žádný z mých kamarádů
 nevěděl(a) jsem, že takový kroužek ve Vizovicích existuje
 jiný důvod, napiš jaký.....

14. Jaký sportovní kroužek bys rád(a) navštěvoval(a), ale ve Vizovicích není?
.....

15. Jaký jiný zájmový kroužek bys rád(a) navštěvoval(a), ale ve Vizovicích **není**?
.....

16. Dům dětí a mládeže Zvonek ve Vizovicích nabízí pro děti Tvého věku tyto kroužky. **Zaškrtni ty, které navštěvuješ.**

☐ keramika	☐ házená
☐ hra na kytaru	☐ Tomíci
☐ orientální tance	☐ Hrnečku vař
☐ aerobik	☐ kynologický klub
☐ ekologický klub	☐ nenavštěvuji žádný z nich

17. Pokud jsi odpověděl(a), že **nechodiš** do žádného kroužku při DDM Zvonek, tak proč:

- nic z toho by mě nebavilo
- je to spíše pro mladší děti
- žádný z mých kamarádů tam nechodí
- stojí to moc peněz
- nevěděl jsem, že takový kroužek existuje
- jiný důvod, napiš jaký.....

18. Navštěvuješ Základní uměleckou školu ve Vizovicích?

- ano ne

Pokud **ano**, tak jaký obor? hudební taneční

19. Pokud jsi odpověděl(a) **ne**, tak proč?

- nemám hudební sluch
- nebavilo by mě to
- neberou nové žáky
- jiný důvod, napiš jaký.....

20. Ve které z těchto organizací trávíš svůj volný čas?

☐ Skaut	☐ Hasiči Vizovice
☐ Vizovjánek	☐ RC AUTA Vizovice
☐ do žádné z těchto organizací nechodím	

20. Navštěvuješ jiný zájmový kroužek ve Vizovicích, který zde není vypsáný?
.....

21. Proč **navštěvuješ** zájmové kroužky? (**možnost více odpovědí**)

- chodí tam i kamarádi
- chtějí to rodiče
- chtěl jsem vyzkoušet něco nového

- aspoň se nenudím doma
- nenavštěvuji kroužky
- chodím tam už od malička a baví mě to

22. Co je hlavním důvodem, že **nenavštěvuješ** žádný zájmový kroužek ve Vizovicích?
(možnost více odpovědí)

- nemám na to čas
- nemám na to peníze
- nenašel jsem nic, co by mě bavilo
- nebydlím ve Vizovicích a nemám se na kroužky jak dostat
- jiný důvod.....

23. Znáš Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež VITEK ve Vizovicích a víš, k čemu slouží?

- ano
- ne

K čemu slouží.....

24. Kde nejčastěji trávíš se svými kamarády svůj volný čas?

- na ulici
- na hřišti
- doma u počítače
- ve skateparku
- jinde, napiš kde.....

25. Je ve Vizovicích podle Tebe dostatek míst, kde můžeš s kamarády trávit čas? (např. hřišť, prostor)

- ano
- ne

26. Kde můžeš najít informace o tom, jaké zájmové kroužky či jiné volnočasové aktivity můžeš ve Vizovicích navštěvovat?

- od kamarádů
- ve škole
- od rodičů
- na internetu
- nevím, kde tyto informace můžu najít

27. Co Ti ve Vizovicích chybí k tomu, abys lépe využíval svůj volný čas? (např. nové zájmové kroužky, hřiště, koupaliště, atd.)

.....
.....

Děkuji Ti za vyplnění dotazníku a za Tvůj čas a přeji Ti hezký den ☺.

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO RODIČE

Vážení rodiče,

jmenuji se Zuzana Maderová, studuji UTB ve Zlíně, obor Sociální pedagogika a ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto krátkého dotazníku. Získané informace budou použity pouze jako podklad k výzkumu pro mou diplomovou práci na téma **Způsoby trávení volného času dětí staršího školního věku ve Vizovicích.**

Děkuji Vám za Váš čas, který tomuto dotazníku věnujete.

1. Věk Vašeho dítěte (případně dětí)
2. Navštěvuje Vaše dítě (děti) některý ze zájmových kroužků či volnočasových aktivit nabízených ve Vizovicích?
 ano ne
3. Zajímáte se o volný čas Vašeho dítěte?
 ano ne
4. Myslíte si, že je ve Vizovicích dostatek zájmových kroužků či volnočasových aktivit pro Vaše dítě?
 ano ne
5. Které zájmové kroužky či volnočasové aktivity podle Vás ve Vizovicích chybí?
.....

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku a přeji Vám příjemný den ☺.

PŘÍLOHA III: KRITICKÉ HODNOTY TESTOVÉHO KRITÉRIA CHÍ-KVADRÁT

248 / Metody pedagogického výzkumu

II KRITICKÉ HODNOTY TESTOVÉHO KRITÉRIA CHÍ-KVADRÁT

Stupně volnosti	Hladina významnosti	
	0,05	0,01
1	3,841	6,635
2	5,991	9,210
3	7,815	11,341
4	9,488	13,277
5	11,070	15,086
6	12,592	16,812
7	14,067	18,475
8	15,507	20,090
9	16,919	21,666
10	18,307	23,209
11	19,675	24,725
12	21,026	26,217
13	22,362	27,688
14	23,685	29,141
15	24,996	30,578
16	26,296	32,000
17	27,587	33,409
18	28,869	34,805
19	30,144	36,191
20	31,410	37,576
21	32,671	38,932
22	33,924	40,289
23	35,172	41,638
24	36,415	42,980
25	37,652	44,314
26	38,885	45,642
27	40,113	46,963
28	41,337	48,278
29	42,557	49,588
30	43,773	50,892